

REZUMAT

STIMA DE SINE ȘI ATITUDINEA FAȚĂ DE ȘCOALĂ
LA ELEVII DIN FAMILIILE BIPARENTALE
SI MONOPARENTALE

de

Abigaela Trofin

Coordonator principal: Victor Andrés Korniejczuk

REZUMAT AL TEZEI DE MASTERAT

Universidad de Montemorelos

Facultad de Educación

Titlu: STIMA DE SINE ȘI ATITUDINEA FAȚĂ DE ȘCOALĂ LA ELEVII DIN
FAMILIILE BIPARENTALE SI MONOPARENTALE

Numele cercetătorului: Abigaela Trofin

Numele și titlul evaluatorului principal: Victor Andrés Korniejczuk, Ph.D.

Data finalizării: Aprilie 2019

Problema

Studiul de față caută să determine dacă există diferențe semnificative în ceea ce privește stima de sine și atitudinea față de școală între elevii care provin din familii biparentale și elevii care provin din familii monoparentale. De asemenea, se caută să se determine dacă există o corelație semnificativă între stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor chestionați.

Metoda

Cercetarea este una descriptivă, cantitativă, comparativă, corelațională și transversală. Populația este reprezentată de elevii din patru școli de nivel gimnazial din județul Giurgiu, nivelul gimnazial al anului școlar 2017-2018, limitată la un număr de 110 elevi. Evaluarea

nivelului de stimă de sine a elevilor s-a făcut cu ajutorul instrumentului Rosenberg's Self-Esteem Scale care este cel mai răspândit instrument pentru măsurarea stimei de sine în studiile de cercetare. Atitudinea față de școală a fost măsurată cu School Attitude Assessment Survey-Revised. Apoi, am utilizat un chestionar demografic pentru a determina din care grup de familie provine fiecare elev. Instrumentul de măsurare a autostimei a fost tradus, validat și utilizat în limba română în mai multe cercetări anterioare, la fel ca și instrumentul pentru măsurarea atitudinii față de școală.

Rezultate

Există o diferență semnificativă între media stimei de sine a elevilor care provin din familii biparentale și media stimei de sine a elevilor care provin din familii monoparentale ($t_{(24.248)} = 4.575, p = .000$). Elevii care provin din familii biparentale înregistrează o medie a stimei de sine de 33.16 cu o abatere standard de 3.391, în timp ce elevii care provin din familii monoparentale înregistrează o medie a stimei de sine de 27.76 cu o abatere standard de 5.147. Nu există diferențe semnificative între atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia biparentală și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia monoparentală. Există o corelație semnificativă și pozitivă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora ($r = .482, p = 000$).

Concluzii

Stima de sine a elevilor care provin din familii biparentale este semnificativ mai înaltă decât stima de sine a elevilor care provin din familii monoparentale. În același timp s-a demonstrat că stima de sine a elevilor de gimnaziu se corelează negativ cu vârsta acestora. Când vârsta elevilor crește, stima de sine înregistrează valori mai scăzute. Nu există diferențe semnificative între atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia biparentală și

atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia monoparentală. Există o corelație negativă sau inversă și semnificativă între atitudinea față de școală și vârsta elevilor.

Există o corelație pozitivă și semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea acestora față de școală.

Universitatea Montemorelos

Facultad de Educación

STIMA DE SINE ȘI ATITUDINEA FAȚĂ DE ȘCOALĂ
LA ELEVII DIN FAMILIILE BIPARENTALE
SI MONOPARENTALE

Teză
prezentată ca o cerință parțială
pentru obținerea titlului de
Master în Educație

de

Abigaela Trofin

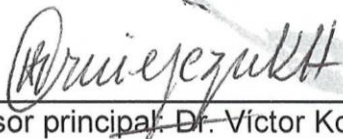
Aprilie 2019

STIMA DE SINE ȘI ATITUDINEA FAȚĂ DE ȘCOALĂ
LA ELEVII DIN FAMILIILE BIPARENTALE
ȘI MONOPARENTALE

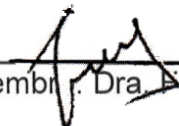
Tesis
presentada en cumplimiento parcial
de los requisitos para el título de
Maestría en Educación

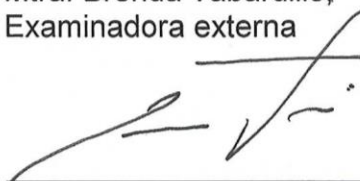
por
Abigaela Trofin

APROBADA POR LA COMISIÓN:

Asesor principal: Dr. Víctor Korniejczuk

Mtra. Brenda Tabardillo,
Examinadora externa

Miembro: Dra. Flavia Cracana

Dr. Ramón Andrés Díaz Valladares,
Director de Posgrado e Investigación

Miembro: Dr. Gilberto Delgadillo

23 de mayo de 2019
Fecha de aprobación

CUPRINS

LISTA TABELELOR.....	v
Capitolul	
I. NATURA ȘI DIMENSIUNEA PROBLEMEI.....	1
Introducere.....	1
Antecedentele problemei.....	2
Prezentarea problemei.....	4
Întrebările cercetării.....	4
Ipoteza cercetării.....	5
Ipoteza nulă.....	6
Obiectivele investigației.....	6
Justificarea studiului.....	7
Presupoziția studiului.....	8
Limitări.....	8
Delimitările.....	9
Definirea termenilor.....	9
Stima de sine.....	9
Familia monoparentală.....	10
Familia biparentală.....	10
Atitudinea față de școală.....	11
Perspectiva creștină.....	11
II. ANALIZA LITERATURII.....	14
Stima de sine un concept științific.....	14
Stima de sine a adolescentului.....	16
Principalele tipuri de familie.....	20
Familia monoparentală.....	20
Familia biparentală.....	22
Familia reconstituită.....	23
Familia homoparentală.....	25
Tipul de familie și stima de sine.....	25
Atitudinea față de școală.....	26
III. DESCRIEREA STUDIULUI.....	30
Tipul de cercetare.....	30
Populația.....	30

Instrumentele.....	31
Testul Rosenberg's Self-Esteem Scale.....	31
School attitude Assessment Survey-Revised.....	32
Colectarea datelor.....	33
Ipotezele de nul.....	33
Operaționalizarea ipotezei și a variabilelor	34
IV. PREZENTAREA REZULTATELOR.....	36
Introducere.....	36
Descrierea populației.....	36
Sexul participanților.....	36
Vârsta elevilor.....	37
Clasa din care fac parte elevii.....	37
Statutul familial al părinților respondenților.....	38
Fiabilitatea instrumentelor.....	39
Comportamentul variabilei stima de sine.....	39
Comportamentul variabilei atitudinea față de școală.....	41
Verificarea ipotezelor.....	42
Alte analize și rezultate.....	45
Stima de sine în raport cu sexul	45
Atitudinea față de școală în raport cu sexul.....	45
Stima de sine în raport cu vârsta.....	47
Atitudinea față de școală în raport cu vârsta.....	48
V. REZUMAT, DISCUȚII, CONCLUZII, IMPLICAȚII ȘI RECOMANDĂRI.....	49
Introducere.....	49
Rezumat.....	49
Discuții.....	56
Concluzii.....	59
Implicații.....	60
Recomandări.....	61
Recomandări pentru viitoarele cercetări.....	62
Recomandări pentru școală, părinți și adolescenți.....	62
Anexe	
A. INSTRUMENTUL DE MĂSURARE A STIMEI DE SINE ȘI CHESTIONARUL DEMOGRAFIC.....	63
B. CHESTIONAR DE EVALUARE A ATITUDINII FAȚĂ DE ȘCOALĂ.....	65
C. FIABILITATEA INSTRUMENTELOR ȘI COMPORTAMENTUL VARIABILELOR STUDIULUI.....	68

D. VERIFICAREA IPOTEZELOR.....	76
E. ALTE ANALIZE ȘI OBSERVAȚII.....	81
REFERINȚE.....	87

LISTA TABELELOR

1. Dimensiunile și trăsăturile stimei de sine.....	17
2. Operaționalizarea ipotezei și a variabilelor.....	34
3. Distribuția participanților pe sexe.....	36
4. Distribuția eșantionului după vârstă.....	37
5. Distribuția eșantionului pe clase	38
6. Statutul familial al părinților respondenților.....	38
7. Statutul familial al părinților respondenților	39
8. Coeficientul alpha de Cronbach pentru Chestionarul Atitudinii față de Școală.....	40
9. Indicatorii de distribuție a atitudinii față de școală și a subvariabilelor ei.....	41

CAPITOLUL I

NATURA ȘI DIMENSIUNILE PROBLEMEI

Introducere

Legătura familială este cea mai strânsă, cea mai gingașă și sfântă dintre toate relațiile umane de pe pământ. Inima omului tânjește după o sursă principală de dragoste și afecțiune iar Dumnezeu a instituit căsătoria ca un răspuns al nevoilor și dorințelor omului. Nevoile adânci și permanente ale ființei umane de intimitate, afecțiune, dragoste și apartenență sunt împlinite în familie. Familia este un cerc intim (White, 2010) aici sunt dezvoltate atitudinile timpurii și durabile față de relațiile umane, valori ce trebuiesc transmise de la o generație la alta. Copiii sunt o moștenire de la Domnul (Psalm 127:3) încredințată părinților pentru îngrijire și creștere. Mai presus de orice, părinții trebuie să creeze în jurul copiilor lor o atmosferă de bucurie, amabilitate și iubire (White, 1997).

În familie, se pun bazele dezvoltării fizice, intelectuale și emoționale, familia trebuie să fie sediul dezvoltării trihotomice armonioase, fizic, emoțional și spiritual. Copiii au fire sensibilă, încrezătoare, de aceea, violarea încrederii acestor suflete sensibile va conduce la consecințe serioase ce vor influența și chiar schimba viața micuților. În înțelepciunea Sa, Domnul a hotărât ca familia să fie cea mai importantă dintre toate instituțiile educaționale (White, 1997). Sunt multe probleme cu care se confruntă societatea postmodernă, violență, probleme sociale, economice, abandonul familial, abandonul școlar și altele.

Astăzi multe familii sunt distruse de separare și divorț. Multe cercetări au fost de

interesate studiul stimei de sine și de realizările școlare. Încercând să identifice dacă este o relație directă sau dacă apar unii factori de intervenție, cum ar fi provocările familiale, care nu au fost luate în calcul în studiile precedente (Crocker și Wolfe, 2001).

Antecedentele problemei

Copiii au voință și inteligență și stimă de sine care trebuiesc orientate spre controlul tuturor capacităților personale. Puțini sunt cei care realizează cele mai importante nevoi ale adolescentului și felul în care trebuie direcționată dezvoltarea intelectului, evoluția gândurilor și a sentimentelor tinerilor (White, 1997). Dezvoltarea stimei de sine este o problemă extrem de importantă, ea are în primul rând o bază familială, iar în al doilea rând o componentă care se formează în cursul procesului educațional (Coban, Karademir, Acak și Devecioglu, 2010). Viața personală cât și cea socială implică dezvoltarea capacităților de comunicare și empatie care sunt de o importanță semnificativă în vederea soluționării problemelor de familie și a conflictelor sociale din mediul general sau profesional.

Imaginea personală este o bază, o premiză pe care se construiește personalitatea, iar o imagine de sine sănătoasă, este cheia conviețuirii cu sine. Multe cercetări au fost preocupate de stima de sine. O atenție deosebită a fost dată relației dintre stima de sine și mediul familial, încercând să identifice dacă este o relație directă sau apar unii factori de intervenție (Peterson, Cobas, Bush, Supple și Wilson, 2004).

Percepția copiilor despre suportul familial și atitudinea de acceptare a familiei, a fost puternic corelată cu nivelul stimei de sine. Acest fapt arată că atașamentul părinte-copil creează o imagine pozitivă a copilului în ochii părintelui și această imagine este un reper pentru comportamentul copilului de mai târziu. Acest tip de comportament parental transmite copiilor informații despre valoare, conducând, în consecință, la o creștere direct proporțională

a stimei de sine. Copiii ai căror părinți au participat suficient la viața emoțională a familiei, au avut o creștere a stimei de sine mai mare decât copii cu părinți prea implicați (Porter, 2001).

Fiecare dintre noi ne-am atribuit o etichetă identitară. Exprimând ceea ce credem că suntem, ea are o mare putere asupra noastră. Dar o etichetă de mai multe ori nu este decât o interpretare, care poate suprima realitatea. Astfel, judecata despre sine capătă un ascendent considerabil. Atitudinea despre noi înșine influențează în mare măsură atitudinile pe care le vor avea ceilalți. Ori, nivelul cu cea mai mare putere asupra noastră este cel al credinței despre sine, al etichetei identitate.

Dacă stima de sine se referă la dezvoltarea emoțională a tinerilor, atitudinea față de școală relaționează cu dezvoltarea intelectuală a acestora. Este important ca tinerii care cresc în familiile noastre să aibă stabilitate și dezvoltare emoțională, dar în același timp este important ca aceștia să aibă și o dezvoltare intelectuală.

Atitudinea față de școală este de asemenea un domeniu care merită toată atenția, întrucât dezvoltarea intelectuală și performanțele școlare se corelează pozitiv cu atitudinea pe care elevii o au față de școală (Farooq și Shah, 2008). Ulterior, nivelul de educație se corelează pozitiv și semnificativ cu calitatea vieții pe care tinerii o vor avea în viitor.

Mai multe studii au demonstrat că atitudinea elevilor față de școală depinde de mai mulți factori, cum ar fi: mediul familial din care provine copilul, atitudinea părinților față de el, dar și față de școală, climatul educativ de la școală, profesorii, motivația copiilor, etc. (Flanders, Morisson și Brode, 1968; Mombourquette, 2007; Sa'di, 2001; Krüger, Formichella și Lekuona, 2015; Sarrato, 2012).

Prezentarea problemei

În ciuda faptului că familia monoparentală este din ce în ce mai prezentă, de foarte multe ori a fost ignorată influența pe care aceasta o poate manifesta asupra personalității, a stimei de sine a adolescentului și a atitudinii pe care acesta o are față de școală, și dezvoltarea intelectuală.

Studiu național 2000 realizat de către Agenția Națională pentru Protecția Copilului și Adopție (2002), cu sprijin din partea Băncii Mondiale și a Organizației Mondiale a Sănătății (Browne et al., 2002) pe eșantioane reprezentative pentru întreaga populație a României, cuprinzând părinți din 1.556 gospodării, cu cel puțin un minor, 1.295 copii cu vârste între 13-14 ani și 110 specialiști din profesii care vin în contact cu problematica separării și a divorțului, a pus în evidență stima de sine a adolescenților, recunoscută ca diferită în proporție de 18,4% față de adolescenții care fac parte din familiile structurale.

Au fost studii care au cercetat probleme survenite în relațiile dintre părinți și adolescenți, precum divorțul studiat de Wallerstein (1985, citat în Carroll și Robinson, 2000), dar cauza a fost considerată minoră.

Această lucrare își propune să constate în ce măsură stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor este influențată de tipul de familie în care aceștia au crescut și de asemenea, caută să vadă dacă există o corelație între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora.

Întrebările cercetării

Studiul de față își propune să studieze stima de sine și atitudinea față de școală la elevi, și va căuta să investigheze dacă există diferențe semnificative ale stimei de sine și ale atitudinii față de școală între elevii care trăiesc în familii normale și cei care trăiesc în familii

monoparentale. De asemenea, va căuta să vadă dacă există o corelație între stima de sine a elevilor și atitudinea lor față de școală. Cercetarea de față are în vedere trei întrebări. Prima întrebare: Există diferențe semnificative ale stimei de sine între elevii care cresc în familii biparentale și cei care cresc în familii monoparentale?

A doua întrebare: Există diferențe semnificative ale atitudinii față de școală între elevii care cresc în familii biparentale și cei care cresc în familii monoparentale?

A treia întrebare: Există o corelație semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora?

Prezenta cercetare ia în considerare următoarele variabile: stima de sine, atitudinea față de școală, familia monoparentală și familia biparentală.

Ipotezele cercetării

Cercetarea de față va căuta să vadă dacă există diferențe semnificative între stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor din familia biparentală și stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor din familia monoparentală. De asemenea va căuta să vadă dacă există o corelație semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora.

Ipotezele de cercetare sunt următoarele:

H1: Există diferențe semnificative între stima de sine a elevilor care provin din familia biparentală și stima de sine a elevilor care provin din familia monoparentală.

H2: Există diferențe semnificative între atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia biparentală și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia monoparentală.

H3: Există o corelație semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora.

Ipotezele de nul

În vederea cercetării se va porni de la ipotezele de nul care spun că nu există diferențe semnificative între stima de sine și atitudinea față de școală a adolescenților din familia biparentală și stima de sine și atitudinea față de școală a adolescenților din familia monoparentală, și de asemenea, că nu există o corelație semnificativă între stima de sine și atitudinea față de școală în populația studiată.

Ipotezele de nul sunt următoarele:

H₀₁: Nu există diferențe semnificative între stima de sine a elevilor care provin din familia biparentală și stima de sine a elevilor care provin din familia monoparentală.

H₀₂: Nu există diferențe semnificative între atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia biparentală și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia monoparentală.

H₀₃: Nu există o corelație semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora.

Obiectivele investigației

Obiectivele principale ale acestei cercetări sunt:

1. Să verifice dacă există o diferență semnificativă între stima de sine a elevilor din familia biparentală și stima de sine a elevilor din familia monoparentală.

2. Să verifice dacă există o diferență semnificativă între atitudinea față de școală a elevilor din familia biparentală și atitudinea față de școală a elevilor din familia monoparentală.

3. Să verifice dacă există o corelație semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora.

Alte obiective secundare ale acestei cercetari, ar fi sa verifice dacă stima de sine și atitudinea față de școală la băieți este diferită de stima de sine și atitudinea față de școală a fetelor și să verifice dacă există o corelație între cele două variabile și vârsta elevilor.

Obiectivele practice ale acestei cercetări sunt acelea de a realiza un program de studiu și seminarii care să fie prezentate părinților în vederea pregătirii acestora.

Justificarea studiului

Consider că este important ca părinții să cunoască modul în care este influențată stima de sine și atitudinea față de școală a adolescenților în baza tipului de familie. Chiar dacă se consideră a fi un fapt de la sine înțeles, este necesar să se cunoască prin cercetare în ce măsură este influențată stima de sine și atitudinea față de școală în perioada adolescenței, în funcție de tipul de familie în care acestea trăiesc.

Prin acest studiu se dorește a se cerceta influența pe care tipul de familie o are asupra adolescentului. Dacă se dovedește a fi viabil, acest studiu poate servi ca un fundament pentru cercetări ulterioare care vor ajuta pe părinți în educarea copiilor oferindu-le șansa unei dezvoltări armonioase pentru integrarea lor în familie și societate ca să ajute pe copii și pe părinți în dezvoltarea stimei de sine, a unui echilibru emoțional și a unei atitudini pozitive față de școală care să favorizeze dezvoltarea intelectuală și atingerea unor performanțe academice. Rezultatul cercetării poate fi folosit ca bază pentru alcătuirea unor seminarii pe această temă ce vor putea influența grija părinților în contextul societății de azi, în dezvoltarea aptitudinilor, atitudinilor precum și a stimei de sine la adolescenților.

Sper să descopăr argumente convingătoare pentru părinți, profesori și educatori care lucrează cu adolescenți, și care de obicei dau atenție acestei probleme. Dacă ipoteza se confirmă, atunci merită luat în considerare faptul că este necesară implementarea unor

programe de ajutor și susținere a adolescenților dar și a părinților acestora în așa fel, încât consecințele negative să fie minime în prezent și în viitor.

Presupoziția studiului

Stima de sine conduce la o mai mare afecțiune față de persoanele de grup, dar și un control mai mare în relațiile interpersonale (Schutte et al., 2001). Acest fenomen (Fernandez-Berrocal și Extremera, 2006) se suprapune și este în același timp favorizat de încercarea de a depăși tendința de a încuraja dezvoltarea emisferei stângi, răspunzătoare de limbaj și gândirea rațională, mai mult decât dezvoltarea emisferei drepte, legate de imaginație, orientare în spațiu, gândire simbolică și intuiție (Roco, 2011). Cercetările se concentrează pe modelele în care procesele cognitive, deși diferite în natură, lucrează împreună în vederea unei dezvoltări armonioase și echilibrată.

Atitudinea față de școală este un determinant puternic al dezvoltării intelectuale și al performanțelor academice (Farooq și Shah, 2008). Cele două variabile relaționează pozitiv sau negativ cu dezvoltarea psico-emoțională și intelectuală a elevilor.

Limitări

Cercetarea de față s-a limitat la un grup restrâns de elevi (110 elevi din patru școli diferite), iar din cei 110 elevi chestionați, doar 21 provin din familii monoparentale. Eșantionul fiind limitat, rezultatele acestui studiu sunt relevante doar pentru populația studiată. În afară de cele două variabile: proveniența din familii monoparentale și proveniența din familii biparentale, există mulți alți factori care influențează de o formă pozitivă sau negativă stima de sine și atitudinea față de școală, factori care nu au putut fi luați în considerare în cadrul acestei cercetări.

Alte limitări ale acestei lucrări sunt reprezentate de faptul ca nu sunt cunoscute datele familiilor divorțate ori separate, fără să avem posibilitatea de a ști dacă elevii proveniți din aceste familii se văd cu ambii părinți.

Delimitările

Studiul de față s-a delimitat la eșantionul de 110 elevi din 2 școli de muzică și 2 școli gimnaziale ale județului Giurgiu. Întrucât cercetarea de față se face într-o populație limitată, nu am pretenția ca rezultatele acestui studiu să poată fi transferate asupra altei populații sau generalizate la nivelul tuturor elevilor dintr-un oraș sau regiuni a țării, însă unele diferențe și corelații pot fi luate în considerare ca premise de plecare pentru alte studii.

Definirea termenilor

Această parte a lucrării își propune să găsească definiția stimei de sine, a atitudinii față de școală și a familiei monoparentale respectiv a familiei biparentale în literatura de specialitate.

Stima de sine

Stima de sine este atitudinea pe care o avem față de noi înșine, este modul obișnuit de a ne percepe, de a gândi, de a simți și de a ne purta cu noi înșine. Este dispoziția obișnuită cu care ne confruntăm și ne evaluăm propria identitate (García, Cermeño și Fernández, 1991).

Deși multe definiții despre stima de sine au fost promovate, ele sunt încă contradictorii în privința naturii acestui concept. Unii autori o văd ca reprezentând o evaluare globală a propriei persoane (Rosenberg, 1965).

Familia monoparentală

Schlesinger (1985) definește familia monoparentală ca fiind alcătuită dintr-un tată sau o mamă și unul sau mai mulți copii necăsătoriți sub 18 ani care trăiesc împreună.

Thompson și Gongla (1983) definește familia monoparentală ca fiind familia cu un singur părinte. Familiile monoparentale reprezintă acel grup de familii în care există un singur părinte, un tată sau o mamă care-și crește singur sau singură copiii.

Stanculescu (2015) este de părere că terminologia științifică marchează normalizarea fenomenului, în dubla accepțiune, durkheimiană și fenomenologică, a noțiunii: monoparentalitatea devine normală pe măsură ce înregistrează o creștere a frecvenței, și pe măsură ce devine o conduită familială pentru membrii societății actuale. Familia monoparentală reprezintă un model alternativ de viață familială ce ia naștere în urma unui proces de schimbare a societății.

Familia biparentală

Termenul biparental este termenul care stabilește limite mai restrânse și mai definite în cadrul familiei, care include părinții și copiii, care de obicei locuiesc împreună în aceeași casă fără alte rude. Este compus din doi adulți, care își exercită rolul de părinți și de descendenți (Sánchez Ramos, 2011).

Familiile biparentale sunt așa cum spune și numele, familii în care există ambii părinți, la rândul lor, acestea pot fi formate din părinți naturali ai copilului (copiilor), sau pot fi familii mixte sau reconstituite, dacă părinții au fost căsătoriți și au divorțat sau și-au pierdut partenerul. Ei vin cu proprii copii în noua căsătorie, dar pot avea și copii comuni.

Indiferent de raportarea la contextul tradițional sau postmodern al familiei, diada fundamentală, cu caracter generator al grupului familial, este reprezentată de cuplul conjugal.

Sintetizând literatura de specialitate, se pot desprinde câteva elemente caracteristice grupului familial: membrii sunt legați între ei prin relații de ordin biologic, afectiv, economic, reglementate din punct de vedere juridic; membrii familiei coabitează, având un mesaj comun; legăturile dintre membri sunt caracterizate de un înalt grad de suport emoțional, afectiv și material; transmiterea culturală este asigurată urmașilor prin intermediul familiei. Principalele perspective teoretice în domeniul sociologiei familiei, bazate pe linia de gândire a „marilor clasici” ai sociologiei, abordează într-o manieră aprofundată aceste elemente.

Atitudinea față de școală

Atitudinea față de școală este definită de Abu-Hilal (2000) ca fiind constituită din structuri solide și bine organizate ale convingerilor sociale care predispun individul să gândească, să simtă, să perceapă și să se comporte selectiv față de referințele sau țintele cognitive ale atitudinilor.

Atitudinea față de școală este un construct care este constituit la rândul său din cinci subvariabile: auto-percepția academică, atitudinea față de profesori și clasă, atitudinea față de școală, importanța acordată țăintelor și motivația sau auto-reglementarea. Pentru determinarea atitudinii față de școală se va folosi School Attitude Assessment Survey – Revised, elaborat și validat de McCoach (2002), folosit cu permisiunea autorului și adaptat pentru limba română.

Perspectiva creștină

Studiind această temă, voi putea să observ dacă există sau nu o corelație între stima de sine și structura familiei, ținând cont de învățătura biblică și de idealul lui Dumnezeu pentru fiii Săi. Pe de altă parte, voi căuta să văd în ce măsură atitudinea față de școală relaționează cu tipul de familie și dacă există o corelație între stima de sine și atitudinea față de școală.

Copiii au drepturi ce trebuiesc respectate (White, 1997), iar părinții nu trebuie să producă vreodată durere copiilor lor prin asprime sau exigențe nerezonabile. Părinții trebuie să se adreseze copiilor lor cu amabilitate și gingășie, copii au o fire sensibilă, iar cuvintele aspre „provocatoare de mânie” (Efeseni 4:3), muștrarea, sau mai rău abuzul fizic asupra copiilor îi împietrește temperamental și rănește inima micuților, iar în unele cazuri acestea sunt greu de vindecat. Copii sunt sensibili la cea mai mică nedreptate (White, 1997), și mulți se descurajează din această cauză și nici nu vor lua în seamă vocea tare, furioasă, poruncitoare, și nu le va păsa nici de amenințările pedepsei. Printr-o disciplină blândă, prin cuvinte și fapte iubitoare, mamele își pot lega copiii de inimile lor. A manifesta severitate și a fi exigent cu copiii constituie greșeli mari (White, 1997).

Merită să dovediți afecțiune față de copiii voștri. Nu îi respingeți prin lipsă de înțelegere în jocurile lor copilărești, în bucuriile și necazurile lor. Să nu vă încrunțați niciodată și să nu lăsați să vă scape de pe buze vreun cuvânt aspru. Dumnezeu înregistrează toate aceste cuvinte în cartea Sa din ceruri (White, 1997).

Biblia prezintă portretul unui creștin autentic unde stima de sine este văzută ca și rezultatul unui caracter echilibrat care nu are nici păreri prea înalte despre sine însuși ceea ce am putea numi o înaltă stimă de sine dar care nici nu se subestimează pe sine însuși. Apostolul Pavel scrie: „Prin harul care mi-a fost dat, eu spun fiecăruia dintre voi să nu aibă despre sine o părere mai înaltă decât se cuvine; ci să aibă simțiri cumpătate despre sine, potrivit cu măsura de credință pe care a împărțit-o Dumnezeu fiecăruia” (Romani 12:3). Pe de altă parte, Apostolul Pavel îi scrie lui Timotei: „Nimeni să nu-ți disprețuiască tinerețea; ci fii o pildă pentru credincioși: în vorbire, în purtare, în dragoste, în credință, în curăție” (1 Timotei 4:12). Un creștin autentic este o persoană echilibrată care știe cine este, știe cum să se raporteze la

cei din jur, știe când este nevoie să se supună sau când este nevoie să se impună ca un lider. În prezenta cercetare voi căuta să descoperim în ce măsură stima de sine relaționează cu tipul de familie din care provin elevii, dar și dacă există o corelație cu atitudinea față de școală a acestora.

Dezvoltarea intelectuală, atitudinea față de școală sau față de însușirea înțelepciunii este o altă temă pe care Biblia o tratează de o formă pozitivă. „Ține învățătura, n-o lăsa din mână; păstrează-o, căci ea este viața ta” (Proverbe 4:13). O persoană a cărei minte este cultivată se remarcă și se poate vedea. Atitudinea față de cunoaștere și dobândirea înțelepciunii are o importanță considerabilă pentru elevi și adolescenți deoarece dezvoltarea intelectuală și în final calitatea vieții depinde de această atitudine. Educația este facultatea de a gândi și a face (White, 2005), și are o influență directă și incontestabilă în dezvoltarea și formarea personalității.

Ferice de omul care găsește înțelepciunea și de omul care capătă pricepere! Căci câștigul pe care-l aduce ea este mai bun decât al argintului, și venitul adus de ea este mai de preț decât aurul; ea este mai de preț decât mărgăritarele, și toate comorile tale nu se pot asemui cu ea. În dreapta ei este o viață lungă; în stânga ei, bogăție și slavă. (Proverbe 3:13-16)

CAPITOLUL II

ANALIZA LITERATURII

Stima de sine un concept științific

Stima de sine este unul din acele concepte cu care ne întâlnim frecvent în viața cotidiană. Stima de sine este rezultatul unei fracții în care la numărător avem succesele obținute, iar la numitor aspirațiile sau pretențiile originale (James, 1950). Conform acestei fracții, stima de sine reflectă rezultatul autoevaluării performanței în domenii relevante pentru eul sau sinele unei persoane, adică o raportare afectivă constantă ce include valorizarea, acceptarea și evaluarea eului.

În timp, psihologii sociali au ajuns la concluzia că este util să se distingă două forme ale stimei de sine: una globală (global self-esteem) legată de valorizarea, acceptarea și evaluarea generală a eu-lui, constituind fundalul auto-raportării afective și evaluării specifice ale eului, sau stima de sine specifică (self-esteem) care se referă la auto-aprecieri specifice pe diferite dimensiuni relevante de evaluare, cum ar fi spre exemplu, auto-aprecierea activității fizice, a popularității, competenței matematice, etc. (Brown și Dutton, 1993).

Odată cu distingerea celor două forme de stimă de sine s-a pus problema elucidării rapoartelor care se stabilesc între acestea. Cercetările au demonstrat că importanța pe care o au cele două forme ale stimei de sine, variază de la o persoană la alta (Wolfe și Crocker, 2003).

Autoconceptul se definește prin modul în care o persoană se descrie pe ea însăși, fără a fi implicat elementul valoare. Stima de sine este o componentă a schemei cognitive referitoare

la sine și este definită în multiple moduri, fiind considerată ca parte a conceptului despre sine. Stima de sine este unul dintre cele mai cercetate concepte ale psihologiei sociale (Curry și Johnson, 1990), iar după opinia exprimată de Crandall (1973) stima de sine a fost pusă în relație cu aproape oricare altă variabilă.

Psihologii sunt de părere că este util să distingem între stima de sine explicită care se referă la rezultatul unor auto-evaluări și auto-raportări afective conștiente și stima de sine implicită care se referă la auto-evaluarea și auto-raportarea afectivă inconștientă. Stima de sine explicită în mod normal poate fi capturată prin intermediul scalelor de măsurare de genul celei propuse de Rosenberg (1965), în timp ce stima implicită se poate doar ghici în mod indirect, analizând modul în care aceasta colorează gândirea și comportamentul. La ora actuală nu există o metodă sau tehnică acreditată care să măsoare eficient stima de sine implicită. Se crede că aceasta transpare cel mai clar în reacțiile afective și comportamentale non-verbale spontane.

Au fost cercetători care au sesizat o distincție între percepția unei persoane despre ea însăși și auto-evaluarea acesteia (Beane și Lipka, 1980). Cel mai frecvent, stima de sine a fost văzută ca un construct, numit cu un termen generic, auto-concept (Rosenberg, 1965).

Deși nu există o conceptualizare unică a stimei de sine, a fost luat în considerare că acesta este un indicator deosebit de important al sănătății și al bunăstării (Brown, Dutton și Cook, 2001).

Stima de sine ajută persoana să înțeleagă și să acționeze inteligent în cadrul relațiilor interumane. Cercetarea stimei de sine a început prin preocuparea lui Thorndike (Roco, 2011) cel care reia studiul despre inteligența emoțională și lansează acest concept din domeniul psihologiei și sociologiei.

Stima de sine se manifestă prin aceste fațete sau trăsături ale ei: adaptabilitate, asertivitate, înțelegerea emoțiilor personale și ale altora, exprimarea emoțiilor, managementul emoțiilor, stăpânirea emoțiilor, impulsivitate, relaționarea cu alții, imaginea de sine, automotivarea, competențe sociale, managementul stresului, empatie, fericire și optimism.

Prima dimensiune, auxiliară, conține două trăsături: Adaptabilitate și Automotivație. A doua dimensiune, Starea de bine, este alcătuită din trei trăsături: Optimism, Fericire și Imaginea de sine. A treia dimensiune, Sociabilitatea, cuprinde tot trei trăsături: Managementul emoțiilor, Asertivitatea și Competențe sociale. A patra dimensiune, Emoționalitatea, cuprinde patru trăsături: Empatia, Perceperea emoțiilor, Exprimarea emoțiilor și Relațiile cu ceilalți. A cincea dimensiune, autocontrolul, este reprezentată de Reglarea emoțiilor, Impulsivitate și Managementul stresului. Fiecare trăsătură va fi evaluată de câte două întrebări cu sens opus. Datorită acestui lucru se vor inversa valorile obținute la jumătate din întrebările testului. Aceste informații se pot vedea și în Tabelul 1.

Stima de sine a adolescentului

Adolescența, specifică pentru a doua etapă a vieții omului, se caracterizează prin trecerea de la copilărie spre maturitate și integrare în societatea adultă. Se spune că, adolescența este perioada "nașterii în maturitate" (Rousseau, 1973) cu solicitările ei sociale, familiale, profesionale.

În această lucrare, va fi abordată stima de sine care presupune valori de apreciere, cinste, considerație, prețuire, respect față de propria persoană în încercarea de a fi percepută la propria valoare.

Cercetările extinse în ceea ce privește practicile de educație a copiilor au sugerat că acceptarea părintească, interesul față de copil, deschiderea, căldura sufletească și respectul

Tabelul 1

Dimensiunile și trăsăturilor stimei de sine

Dimensiune	Trăsătură	Explicație
Auxiliare	Adaptabilitate	Flexibilitate, dorință de a se adapta la condiții noi
Starea de bine	Automotivație	Nu cedează în fața problemelor
	Optimism	Încercător și dispus să vadă fața bună a lucrurilor
Sociabilitate	Fericire	Mulțumit și satisfăcut cu propria viață
	Imaginea de sine	Încercător în succesul personal
	Managementul emoțiilor	Capabil să influențeze emoțiile altora
Emoționalitate	Asertivitate	Deschis, sincer, franc, luptă pentru drepturile sale
	Competențe sociale	Crează legături și are aptitudini sociale deosebite
	Empatie	Capabil de a înțelege perspectivele celui alt
Autocontrol	Perceperea emoțiilor	Înțelege simțăminte personale și ale altora
	Exprimarea emoțiilor	Capabil să-și comunice sentimentele
	Relații	Capabil de a avea relații personale deosebite
	Reglarea emoțiilor	Își controlează și stăpânește propriile emoții
	Impulsivitate	Chibzuit, gândește înainte de a acționa
	Managementul stresului	Capabil de a rezista la stres și de a-l controla

constituie influențe pozitive pentru creșterea stimei de sine a adolescentului (Bachman, 1970; Block, 1985; Loeb, Horst și Horton, 1980; Maccoby și Martin, 1983; Rosenberg, 1965).

Cercetările extinse în ceea ce privește practicile de educație a copiilor au sugerat că acceptarea părintească, interesul față de copil, deschiderea, căldura sufletească și respectul constituie influențe pozitive pentru creșterea stimei de sine a adolescentului (Bachman, 1970;

Block, 1985; Loeb, Horst și Horton, 1980; Maccoby și Martin, 1983; Rosenberg, 1965).

Pe de altă parte, adolescenții care i-au perceput pe părinții lor, și în special pe mame plini de afecțiune și permițând un anumit grad de autonomie au un nivel de sine mai ridicat decât adolescenții care și-au perceput părinții reci și lipsiți de căldură sufletească (Gecas și Schwalbe, 1986).

Atitudinea mai permisivă a părinților a fost asociată cu un nivel mai mare al stimei de sine în copii (Anderson și Hughes, 1989), iar percepția lor despre acceptare în familie a fost corelată în mod pozitiv cu stima de sine (Peterson et al., 2004), mamele percepute cu un control exagerat asupra adolescenților fiind corelate în mod negativ cu o stimă de sine redusă a copiilor (Bush, Supple și Lash, 2004), sugerând faptul că, contribuția maternă în dezvoltarea stimei de sine la copii este mai importantă decât cea a tatălui (Litovsky și Dusek, 1985). Totuși, copiii ai căror tați au participat suficient la viața emoțională a familiei au avut o creștere a stimei de sine mai mare decât a copiilor cu tați prea puțin implicați (Deutsch, Servis și Payne, 2001).

Cea mai puternică corelație a fost stabilită între suportul parental, pe de o parte, și stima de sine a adolescentului, și frecvența redusă a comportamentelor necorespunzătoare. Aceasta sugerează faptul că atașamentul părinte-copil creează o imagine pozitivă a copilului în ochii părintelui și această imagine este un reper pentru comportamentul copilului de mai târziu (Parker și Benson, 2004).

Rezultatele studiului făcut de Johnson și Patching (2013) indică faptul că diferențe în auto-aprecierea de bază determină dacă competența, ca sursă de auto-apreciere, implică strategii realiste sau nerealiste de ambiționare. În general, rezultatele sugerează că relația dintre auto-apreciere și competență este ierarhică și asimetrică, astfel încât competența ar

putea crea un bun sens de auto-apreciere, dar ar contribui puțin dacă auto-aprecierea de bază este scăzută. Perspectiva prezentă asupra auto-aprecierii generează un cadru nou pentru înțelegerea felului în care acționează auto-aprecierea.

Rezultatele lui Taylor (1998) arată că un adolescent provenient dintr-o familie strâns legată, ar putea să se bazeze pe familie ca aceea care îl susține ca un răspuns eficient în situațiile pe care acesta trebuie să le înfrunte.

Stima de sine are o influență fundamentală asupra calității vieții și a bunăstării personale. Ea afectează modul de a fi, de a acționa în lume și de a relaționa (García și Troyano, 2013).

În momentul de față se creează tot mai mult o conștientizare cu privire la importanța stimei de sine deoarece este recunoscut că, la fel cum nu se poate realiza o ființă umană la întregul său potențial fără o stima de sine sănătoasă, nicio societate ai cărei membri nu se apreciază nu poate să fie o societate prosperă și realizată (Branden, 2011).

Alți autori menționează că este necesar să se dezvolte o bună stima de sine, deoarece joacă un rol important în procesul de formare a personalității și al nivelului de fericire a ființei umane (Ramos, 2004).

Branden (2009) raportează că, cu cât nivelul stimei de sine a unei persoane este mai scăzut, cu atât mai confuză, mai evazivă și inadecvată va fi comunicarea pe care o realizează cu ceilalți din cauza incertitudinii pe care o are cu privire la propriile gânduri și sentimente, sau din cauza fricii pe care o are cu privire la reacția interlocutorului. Această situație scade experiența pozitivă a persoanei și îl îndrumă spre o atitudine negativă față de sine și un comportament care-l împiedică să se bucure de realizările sale și de momentele fericite ale vieții.

Conform cu Hoyle, Kemis, Leary și Baldwin (1999), a avea stima de sine ridicată presupune că persoana în cauză este mândră de cine este și cum este, se simte superioară majorității, gata oricând să se protejeze contra amenințărilor care pun în discuție imaginea favorabilă pe care o are despre sine. Aceste promovări ale propriului eu au fost urmărite în mai multe circumstanțe stabilindu-se că ele pot îmbrăca o varietate de forme de comportamente.

Principalele tipuri de familie

În această secțiune voi căuta să prezint mai detaliat principalele tipuri de familie și felul în care acestea sunt descrise și analizate în literatură.

Familia monoparentală

Alberdi (1988) definește familia monoparentală ca fiind familia formată din persoane singure care au în responsabilitatea lor copii sau tineri care sunt dependenți economic și social de aceștia. Persoane singure care nu au un partener sexual stabil cu care să conviețuiască indiferent de statutul civil pe care-l prezintă.

Iglesias de Ussel (1994) definește familia monoparentală ca fiind familia unde conviețuiesc unul sau a mai mulți copii minori, în general sub 18 ani, cu un singur părinte, fie tată sau mamă, indiferent de motivul în care se află în această situație.

Pentru Fernández Cordón și Tobío Soler (1999), familia monoparentală este familia formată din persoane singure care nu trăiesc în cuplu indiferent de statutul civil și care conviețuiesc cu cel puțin un copil minor sub 18 ani.

Comisia Comunităților Europene (1989) consideră că familia monoparentală este familia alcătuită dintr-un părinte care fără a conviețui sau coabita cu o altă persoană coexistă cu cel puțin un copil aflat în întreținere și necăsătorit.

Națiunile Unite (1994) consideră că familia monoparentală reprezintă o variație a familiei nucleare care este alcătuită dintr-un singur adult, mamă sau tată, împreună cu unul sau mai mulți copii minori aflați în întreținere.

Un studiu realizat de Bawin-Legros în 1988 obține următoarele concluzii: la nivelul copiilor rezultați dintr-o familie monoparentală, există un risc crescut de apariție a nașterilor nelegitime, abandonuri ale propriilor copii, tulburări de comportament, eșec școlar, sau chiar delincvența. În caz de divorț, aceiași autori arată că reacțiile copilului se manifestă cu cea mai mare intensitate în primul an. La cinci ani după divorț, se pot distinge trei grupuri de copii: 34% dintre acestia sunt complet restabiliți; 29% au o dezvoltare medie și un comportament comparabil cu cel al copiilor din familii tradiționale, dar uneori sunt încercați de sentimente de tristețe, iar restul manifestă sentimente de solitudine, uneori depresie.

Separarea părinților poate avea asupra copiilor diferite efecte, dintre care amintim cazurile în care copilul își asumă „rolul de protejat”, dar poate în același timp să își piardă acest rol, devenind partener, confident și chiar susținător moral al părintelui, crescând astfel responsabilitățile copilului, responsabilități prea complexe și specifice adulților. De exemplu, îngrijesc frați mai mici sau se ocupă de activitățile gospodărești (Pelcaru, 2007).

Un alt aspect este cel de ordin material, copilul ajungând să fie privat de afecțiunea părintelui, deoarece acesta tinde să petreacă mai mult timp la locul de muncă pentru a compensa venitul financiar al familiei. Însă aceasta afecțiune limitată de responsabilitățile suplimentare, poate fi înlocuită cu atenția, grija și interesul bunicilor, fraților, prieteni apropiați ai copilului, învățătorilor/profesorilor, performanțe școlare crescute, toți aceștia constituind factori protectivi (Sartaj și Aslam, 2010). De asemenea, copiii crescuți în familiile monoparentale sunt predispuși să repete modelul din familia de origine, optând pentru o

familie monoparentală la rândul lor. În cazul unui divorț conflictual, problemele cu care se confruntă copilul sunt cu atât mai accentuate cu cât vârsta acestuia este mai mică (Pelcaru, 2007).

Familia biparentală

Familia biparentale sunt așa cum spune și numele, sunt familii în care există ambii părinți, la rândul lor, acestea pot fi formate din părinți naturali ai copilului (copiilor) sau pot fi familii mixte sau reconstituite, dacă părinții au fost căsătoriți și au divorțat sau și-au pierdut partenerul. Ei vin cu proprii copii în noua căsătorie, dar pot avea și copii comuni.

Indiferent de raportarea la contextul tradițional sau postmodern al familiei, diada fundamentală, cu caracter generator al grupului familial, este reprezentată de cuplul conjugal. Sintetizând literatura de specialitate, se pot desprinde câteva elemente caracteristice grupului familial: membrii sunt legați între ei prin relații de ordin biologic, afectiv, economic, reglementate din punct de vedere juridic; membrii familiei coabitează, având un menaj comun; legăturile dintre membri sunt caracterizate de un înalt grad de suport emoțional, afectiv și material; transmiterea culturală este asigurată urmașilor prin intermediul familiei. Principalele perspective teoretice în domeniul sociologiei familiei, bazate pe linia de gândire a „marilor clasici” ai sociologiei, abordează într-o manieră aprofundată aceste elemente.

Familia biparentală este familia care stabilește limite mai restrânse și mai definite în cadrul familiei, care include părinții și copiii, care de obicei locuiesc împreună în aceeași casă fără alte rude. Este compus din doi adulți, care își exercită rolul de părinți și de descendenți (Sánchez Ramos, 2011).

Familia biparentală poate să fie alcătuită din părinți care stau împreună cu copiii lor și care vin din această unică relație sau putem vorbi de familii biparentale reconstituite. În țările

în care există un indice înalt al divorțurilor, se vorbește tot mai mult de familiile asamblate, adică uniunile conjugale stabilite după divorțul unuia sau ambilor membri, în care unul sau ambii au avut copii cu parteneri anteriori. În aceste țări acest tip de familie constituie modalitatea inovatoare cea mai apropiată de modelul tradițional (Meler, 2008).

Familia reconstituită

Familia reconstituită este familia în care adulții formează o nouă familie la care, cel puțin unul dintre ei, aduce un copil dintr-o relație anterioară. Sau se poate vorbi de uniune liberă în care cel puțin unul dintre membrii săi are copii din relația anterioară. Pot include copiii din una, două sau mai multe relații anterioare. Celălalt părinte poate sau nu poate să intre în contact cu aceștia. Este vorba de o familie unde un singur partener cu copii formează o nouă relație, unde un nou partener este încorporat (cu sau fără copii). Acest nou partener poate fi o persoană singură, divorțată sau văduvă (Sánchez Ramos, 2011).

În familiile reconstruite, intrarea noului partener al părintelui rezident cauzează, pe termen scurt, o creștere a stresului în viața fiului adolescentului (McLanahan și Percheski, 2008).

Familia reconstituită întâmpină o serie de dificultăți pe care vor trebui să le depășească și care provin din pierderile suferite anterior formării lor. Cele mai frecvente obstacole sau probleme întâlnite de familiile reconstituite sunt: neacceptarea părintelui vitreg de către copil, din simplul fapt că îl percepe ca „înlocuindu-l pe cel natural”; această neacceptare este însoțită de obicei de sentimente de respingere, furie, ură, gelozie. Aceste sentimente sunt încă destul de firești pentru copil, dar ele pot să se diminueze în timp. La această situație pot contribui și atitudinile sau greșelile de comportament ale părinților, cum ar fi devalorizarea părintelui vitreg în fața copiilor, retragerea dreptului de a educa sau a molesta copilul, tehnicile educative

dure sau pur și simplu diferite metode pe care părintele vitreg le folosește, copilul poate considera că părintele vitreg sau natural îi oferă mai puțină atenție și iubire după căsătorie, mai ales dacă părintele nu explică diferența dintre iubirea parentală și cea conjugală.

Este uneori foarte dificil pentru părintele vitreg să manifeste afecțiune pentru copilul partenerului, mai ales dacă acesta îl respinge sau chiar se revoltă și luptă împotriva sa. De multe ori părintele este cel care are nevoie să își ajusteze comportamentul astfel încât să poată să facă față acestei situații. Conflictele fraterne dintre copiii proprii și ai celuilalt partener fac ca unii să se simtă mai puțin importanți decât alții, mai puțin doriți sau mai mult pedepsiți.

Guttman (1993) a elaborat un model teoretic al procesului de divorț, care pune accentul pe elementele comune tuturor divorțurilor: divorțul este o criză atât familială cât și individuală, presupune riscuri psihologice dar și ocazii de dezvoltare, procesul poate fi analizat pe diferite etape care sunt caracterizate de diferențe calitative ale preocupărilor și gradului de gestionare a problemelor. Perspectiva divorț - stres - adaptare se concentrează pe efectele tensiunilor premergătoare divorțului asupra copiilor și adulților implicați și asupra modului în care aceștia gestionează aceste tensiuni (Amato și Sobolewski, 2001).

Divorțul parental este un eveniment nefavorabil, înscriindu-i pe copii pe o traiectorie de viață defectuoasă (Kelly, 2000). Familiile intacte sunt văzute ca un mediu mai favorabil, pentru dezvoltarea copiilor decât familiile destrămate. Cercetarea asupra copiilor și adolescenților în urma divorțului părinților, cât și cercetările actuale din domeniul sănătății, sunt în general orientate pe existența unei probleme și încadrate negativ (Hartman, Magalhaes și Mandich, 2011).

În general familiile reconstituite întâmpină probleme în trei aspecte: (a) creșterea controlului și a supravegherii din partea partenerului noului părinte, (b) pierderea sau

reducerea gradului de contact și a gradului de comunicare cu părintele nerezident și (c) posibilitatea de a trăi și simți tensiunile care există între diferitele figuri parentale (Biblarz, Raftery și Bucur, 1997).

Cu toate acestea, pe termen lung, trăirea într-o familie reconstruită este de obicei pozitivă pentru performanța academică a copilului (Wagmiller, Gershoff, Veliz și Clements, 2010).

Familia homoparentală

Familia homoparentală este familia unde cuplul este alcătuit din doi bărbați sau două femei de orientare homosexuală care decid să formeze o familie cu copii care provin din relații heterosexuale anterioare, din adopție sau dintr-o procedură de reproducere asistată (Eguiluz, 2012; González, López și Serantes, 2011).

Familiile homoparentale sunt formate din părinți care au o orientare homosexuală și așa cum se poate vedea nu este vorba de un fenomen nou ci de o realitate care se extinde într-o formă accelerată prin recunoașterea legală a cuplurilor de același sex în tot mai multe țări dezvoltate (Domínguez de la Rosa și Montalbán Peregrín, 2012).

Tipul de familie și stima de sine

S-a studiat destul de mult despre familie și beneficiile acesteia, stabilindu-se legături între aceasta și beneficiile unei adolescențe trăite într-o familie armonioasă (Aziz și Zickar, 2006). Influența unei familiei funcționale asupra copiilor este puternică, îndepărtându-i comportamentele de risc, antisociale sau oferindu-le o stimă de sine înaltă (Davis, Kerr și Robinson Kurpius, 2003; Snir, 2009).

Pe de altă parte, majoritatea studiilor au investigat asocierea dintre separarea părinților

în familiile monoparentale și rezultatele pe termen lung ale sănătății în rândul descendenților. Studiile (Amato și Sobolewski, 2001; Cherlin, Chase-Lansdale și McRae, 1998; Gilman, Kawachi, Fitzmaurice și Buka, 2003) bazate pe investigarea asocierii dintre separarea părintească în copilărie și sănătatea mintală ulterioară au demonstrat că indivizii cu părinți separați care trăiesc în familii monoparentale au mai multe șanse de a suferi de pe urma rezultatelor negative ale sănătății mintale și a stimei de sine scăzute la maturitate.

Lipsa tatălui în familiile monoparentale poate avea grave urmări, astfel copiii sunt predispuși într-o măsură mai mare spre delinvență.

Femeile sunt predispuse a fi victimele crimelor violente dacă sunt necăsătorite sau divorțate, iar tinerii bărbați neatașati unui cămin, au tendința de a fi agresivi, violenți, înclinați spre abuzul de substanțe interzise; ei sunt de asemenea predispuși la o moarte prematură din cauza bolilor, accidentelor sau a neglijării de sine. Ei constituie majoritatea delinvenților, criminalilor consumatorilor de droguri de toate felurile. (Băran-Pescaru, 2004, p. 80)

Atitudinea față de școală

În continuare voi prezenta câteva cercetări din literatură care au în vedere atitudinea față de școală a elevilor în raport cu alte variabile care au fost studiate în literatură.

Atitudinea față de școală nu variază semnificativ în raport cu nivelul socio-economic al părinților și al colegilor de clasă dar se corelează pozitiv și semnificativ cu nivelul academic al părinților, și cu istoria academică care îmbogățește resursele educative și culturale ale familiei. Elevii cu părinți care au o formație academică au înregistrat o atitudine față de școală semnificativ mai înaltă decât elevii cu părinți care au o pregătire medie, pregătire primară sau care nu au studii. Studiul a dat rezultate semnificative atât în ceea ce privește tații, cât și în ceea ce privește mamele (Krüger et al., 2015; Sarrato, 2012).

Diferențele de nivel socio-economic al părinților nu determină diferențe în ceea ce

privește atitudinea elevilor față de școală, dar s-a putut demonstra o corelație pozitivă semnificativă între implicarea părinților în procesul educativ și atitudinea față de școală al elevilor (Kutlu, Gökdere și Akkanat, 2015).

Alte studii au demonstrat că atitudinea față de școală a elevilor depinde într-o foarte mare măsură de atitudinea și interesul părinților față de școală. Dacă părinții au o atitudine pozitivă vor inspira această atitudine copiilor, iar dacă atitudinea lor este negativă, de asemenea vor influența atitudinea copiilor în aceeași formă (Mombourquette, 2007).

Odată cu creșterea vârstei, satisfacția și atitudinea față de școală se diminuează semnificativ (Sarrato, 2012), și de asemenea, atitudinea față de școală este mai înaltă la începutul anului școlar și scade treptat pe parcursul acestuia (Flanders et al., 1968). Alte studii au demonstrat că atitudinea față de școală este mai pozitivă astăzi decât acum câteva decenii (Holfve-Sabel, 2006).

În cadrul procesului educativ atitudinea față de școală se corelează cel mai puternic cu climatul socio-afectiv care se reflectă în calitatea relației dintre elev și profesor (Krüger et al., 2015), iar alte rezultate demonstrează că o atitudine negativă față de școală și subaprecierea studiilor este în mod pozitiv corelată cu violența școlară (Martínez- Ferrer, Murgui-Pérez, Musitu-Ochoa și Monreal-Gimeno, 2008). De asemenea, atitudinea față de școală depinde de metodele de predare ale profesorului și condițiile de învățare (Farooq și Shah, 2008). Pe de altă parte, atitudinea față de școală se corelează negativ cu apariția epuizării școlare și cu climatul școlar negativ (Salmela-Aro, Kiuru, Pietikäinen și Jokela, 2008).

Atitudinea față de școală este corelată pozitiv cu strategiile bazate pe cooperare, mai mult decât cu strategiile care au la bază competiția (Akinbobola, 2009). Atitudinea față de școală este corelată pozitiv cu prezența la clasă și succesul școlar, depinde de familia din care

provin și de trăsăturile individuale de personalitate, depinde de relațiile pozitive sau negative cu colegii și se corelează pozitiv cu performanțele academice (Farooq și Shah, 2008).

Studiile făcute în Spania pe elevii imigranți din diferite țări ale Europei au demonstrat că aceștia au o atitudine înaltă față de școală precum și o înaltă considerație și responsabilitate față de procesul educativ. Pentru aceștia școala este o prioritate, ei apreciază sacrificiul părinților pentru a le oferi această oportunitate, sunt puternic motivați și sunt puternic angajați pentru a obține rezultate și performanțe școlare. Aceste studii pun la îndoială anumite afirmații politice care caută să relaționeze elevii imigranți cu un comportament și un randament școlar scăzut (Rodriguez Izquierdo, 2015).

Utilizarea serviciilor de rețele sociale (SNS) în procesul de predare au fost considerate benefice pentru învățarea elevilor. Un studiu făcut în Coreea de Sud a demonstrat că utilizarea serviciilor de rețele sociale (SNS) în procesul de predare, a îmbunătățit semnificativ atitudinea elevilor față de școală (Park, Cha, Lim și Jung, 2014).

Alte studii au demonstrat faptul că elevii care au atitudini pozitive și semnificative față de școală, valorizează educația și motivația realizării. A existat o relație pozitivă și semnificativă între atitudinea elevilor față de școală, valorile educației, motivația realizării și realizarea academică (Dagnew, 2017). La liceeni se corelează pozitiv cu motivația de a avea o carieră care să le asigure un statut social înalt și un venit financiar pentru un trai decent (Sa'di, 2001).

La copiii din clasele mai mici atitudinea față de școală depinde de clasă și felul în care este decorată, auxiliare didactice, teren de joacă etc. (Sa'di, 2001). La elevii mai mari atitudinea față de școală este determinată de percepția acestora cu privire importanța pentru viitor a lecțiilor învățate (McCoach, 2002) iar la copiii mici este corelată pozitiv cu motivația

de a lua note mari și a fi apreciați de familia (Sa'di, 2001).

În area școlară, comportament agresiv al elevilor relaționează cu un nivel scăzut de implicare academică, o atitudine negativă față de școală, conflicte cu colegii și cu profesorul, simptome de depresie și singurătate precum și un nivel scăzut al stimei de sine. Atitudinea față de școală se corelează pozitiv cu autostima. Cu cât nivelul de autstimă este mai înalt, cu atât atitudinea față de școală este mai pozitivă sau mai înaltă (Estévez, Jiménez și Moreno, 2018).

Pe de altă parte, alte cercetări au demonstrat că atitudinea față de școală se corelează pozitiv cu climatul familial adecvat în care se comunică bine (Farooq și Shah, 2008). Tema acestei cercetări caută să vadă dacă există o relație semnificativă între atitudinea față de școală și stima de sine, iar pe de altă parte, dacă existe diferențe ale celor două variabile în raport cu tipul de familie din care vin elevii chestionați.

CAPITOLUL III

DESCRIEREA STUDIULUI

Tipul de cercetare

Aceast studiu este un studiu descriptiv, cantitativ, comparativ, corelațional și transversal. Subiecții au fost examinați într-un singur moment, instrumentele au fost aplicate într-o singură etapă.

Acesta este un studiu descriptiv deoarece nu au fost manipulate variabilele, și se descrie starea de fapt a populației, se analizează relațiile dintre variabile, se testează ipotezele, se dezvoltă generalizări, principii și teorii care au valoare universală. Studiul de față este un studiu cantitativ deoarece stima de sine și atitudinea față de școală sunt variabile numerice cantitative care se exprimă în date numerice. Este un studiu comparativ deoarece a fost comparată stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familii monoparentale cu stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familii biparentale. Este un studiu corelațional deoarece se corelează cu stima de sine și atitudinea față de școală. Este un studiu transversal deoarece instrumentele au fost aplicate o singură dată într-un moment specific.

Populația

Populația acestui studiu este formată din elevii claselor a II-a – a VII-a din județul Giurgiu, în număr de 110 elevi, astfel: 30 de elevi ai Școlii Gimnaziale de Muzică și 20 de elevi ai Școlii de Arte, 35 de elevi ai Școlii Gimnaziale – Băneasa și 25 de elevi ai Școlii

Gimnaziale Daia. După ce s-au îndeplinit condițiile legale din România, de a cere acordul părinților ca elevii să completeze chestionarele, 110 de elevi au răspuns la chestionare din cele patru școli care sunt situate în această zonă geografică.

Instrumentele

În vederea cercetării variabilei dependente (stima de sine), s-a aplicat asupra elevilor testul Rosenberg's Self-Esteem Scale (vezi Anexa A). Pentru variabila independentă a fost folosit un chestionar format din patru întrebări, în așa fel încât să reușim să evaluăm tipul de familie de proveniență. Pentru măsurarea variabilei atitudinea față de școală s-a utilizat School Attitude Assessment Survey-Revised.

Testul Rosenberg's Self-Esteem Scale

Testul Rosenberg's Self-Esteem Scale este cel mai răspândit instrument pentru măsurarea stimei de sine în studiile de cercetare. Instrumentul cuprinde 10 itemi de tip Likert, cu patru opțiuni aranjate de la *total de acord* (4) până la *total de dezacord* (1). Scara Rosenberg are un scor de validare puternic: corelația test-retest este de .82, iar consistența internă de .77. Scala este alcătuită din 5 itemi cotați direct și 5 itemi inversați (3, 5, 8, 9, 10). Punctajul care se acordă pentru fiecare item variază între 1 și 4 puncte. Scorul final se obține prin însumarea punctelor obținute la cei 10 itemi. Punctajul minim obținut este de 10, ceea ce semnifică o stimă de sine foarte scăzută, iar punctajul maxim este de 40, ceea ce semnifică o stimă de sine foarte ridicată.

Diferite lucrări de cercetare au folosit scala lui Rosenberg pentru a determina autostima și au încercat să evalueze importanța acesteia în viața adolescentului și a persoanei adulte (Bagley, Bertrand și Bolitho, 2007). În studiile făcute s-a ținut mereu cont de personalitate și

s-a încercat sa se găsească legătura dintre aceasta și caracterul persoanei în diferite etape ale dezvoltării persoanei ținând cont de vârstă și sex (Snir și Harpaz, 2004).

School Attitude Assessment Survey-Revised

Instrumentul utilizat pentru determinarea atitudinii față de școală a fost School Attitude Assessment Survey – Revised. Acest instrument a fost elaborat și validat de McCoach (2002) și a fost folosit cu permisiunea autorului. Instrumentul a fost tradus și validat în limba română într-o lucrare care studiază relația dintre climatul familial și atitudinea față de școală, și a mai fost utilizat în limba română într-o cercetare care studiază relația dintre stilurile parentale și atitudinea față de școală (Abrudan, 2016). De asemenea, instrumentul a fost ușor modificat și adaptat pentru limba română de autorul acestui studiu. Din scala Likert de la 1 la 7 a fost eliminat nivelul 4, care în instrumentul original corespunde afirmației: „nici acord nici dezacord” pentru a elimina nivelul de neutralitate (Popa, 2011).

Acest instrument a fost tradus și validat în diferite limbi printre care a fost tradus și validat și în limba spaniolă (Miñano Pérez, Castejón și Gilar-Corbi, 2014).

Acest chestionar tradus și adaptat pentru limba română este alcătuit din 35 de itemi, pe o scală Likert de la 1 la 6, astfel: *puternic dezacord* (1), *dezacord* (2), *ușor dezacord* (3), *ușor de acord* (4), *de acord* (5), *puternic de acord* (6). Cele 35 de afirmații se referă la: auto-percepția academică (întrebările 2, 3, 5, 11, 13, 20 și 22), atitudinea față de profesori și clasă (întrebările 1, 9, 14, 16, 17, 31, 34), atitudinea față de școală (întrebările 6, 7, 12, 19, 23), importanța acordată ținuturilor (întrebările 15, 18, 21, 25, 28, 29), precum și motivație și auto-reglementare (întrebările 4, 8, 10, 24, 26, 27, 30, 32, 33, 35). Chestionarul are un coeficient alpha de .9431.

Colectarea datelor

Pentru colectarea datelor s-a dedicat o zi pentru fiecare școală, colectarea datelor s-a realizat în aceeași săptămână pentru toate cele patru școli. După ce s-a discutat cu directorii școlilor și s-au îndeplinit condițiile legale din România, de a cere acordul părinților pentru ca elevii să completeze chestionarele, 110 elevi au răspuns la chestionare din cele patru școli. La fiecare clasă s-a explicat scopul și obiectivul cercetării și în mod detaliat procesul de completare a instrumentelor. Tinerii au participat cu entuziasm și responsabilitate la această activitate.

Ipotezele de nul

Pentru a studia și a se vedea dacă există diferențe semnificative între stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familii biparentale și stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familii monoparentale, precum și dacă există o corelație între stima de sine și atitudinea față de școală s-au stabilit următoarele ipoteze de nul. Cercetarea pornește de la ipotezele de nul care spun că nu există diferențe semnificative între cele două categorii de adolescenți și nu există o relație semnificativă între stima de sine și atitudinea față de școală.

H₀₁: Nu există diferențe semnificative între stima de sine a elevilor care provin din familia biparentală și stima de sine a elevilor care provin din familia monoparentală.

H₀₂: Nu există diferențe semnificative între atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia biparentală și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia monoparentală.

H₀₃: Nu există o corelație semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora.

Operaționalizarea ipotezei și a variabilelor

În Tabelului 2 se poate vedea felul în care au fost operaționalizate ipotezele și variabilele. Variabila stima de sine a fost evaluată prin completarea chestionarului lui Rosenberg iar variabila atitudinea față de școală a fost evaluată cu ajutorul chestionarului School attitude Assessment Survey-Revised. Variabila familie monoparentală/biparentală a fost obținută cu ajutorul unui chestionar de trei întrebări la care participanții au fost invitați să răspundă. Pentru primele două ipoteze se utilizează Testu t pentru eșantioane independente iar pentru cea de a treia ipoteză se utilizează Coeficientul de corelație r de Pearson.

Tabel 2

Operaționalizarea ipotezei și a variabilelor

Ipoteza	Variabile	Tip	Nivelul de măsurare	Valoare sau categorie	Instrumente	Proba semnificației statistice
H01: Nu există diferențe semnificative între stima de sine a elevilor care provin din familia biparentală și stima de sine a elevilor care provin din familia monoparentală.	Tipul de familie	V.I.	Categorica - nominală	Familie biparentală	Chestionar demografic	Testu t pentru eșantioane independente
	Stima de sine a elevilor	V.D	Metrică de interval	10-40	Testul Rosenberg's Self-Esteem Scale	
H02: Nu există diferențe semnificative între atitudinea față de școală a elevilor care provin din	Tipul de familie	V.I.	Categorica - nominală	Familie biparentală Familie monoparentală	Chestionar demografic	Testu t pentru eșantioane independente

familia biparentală și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia monoparentală.	Atitudin ea față de școală	V.D	Metrică de interval	35-210	School attitude Assessment Survey- Revised	
H03: Nu există o corelație semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora.	Stima de sine a elevilor	V.I.	Metrică de interval	10-40	Testul Rosenberg's Self-Esteem Scale	Coeficient ul de corelare al lui Pearson r
	Atitudin ea față de școală	V.D	Metrică de interval	35-210	School attitude Assessment Survey- Revised	

CAPITOLUL IV

PREZENTAREA REZULTATELOR

Introducere

În acest capitol sunt prezentate rezultatele analizei datelor culese de la subiecți, modul în care a fost efectuată eșantionarea și corelațiile făcute pentru a verifica dacă ipotezele cercetării se confirmă.

Descrierea populației

Studiul a fost făcut pe un eșantion de elevi din județul Giurgiu în vara anului 2018, după cum urmează:

Sexul participanților

La acest studiu au participat un număr total de 110 elevi din care 36 de băieți și 74 de fete. Această distribuție se poate vedea din Tabelul 3.

Tabel 3

Distribuția participanților pe sexe

Sexul	<i>n</i>	%
Masculin	37	32,7
Feminin	74	67,3
Total	110	100,0

Vârsta elevilor

Vârsta elevilor a fost cuprinsă între 8 și 16 ani. Patru elevi au avut vârsta de 8 ani, trei elevi au avut 9 ani, șapte elevi au avut vârsta de 10 ani, 14 elevi au avut 11 ani, 31 de elevi au avut 12 ani, 29 de elevi au avut vârsta de 13 ani, 17 elevi au avut 14 ani, patru dintre elevi au avut 15 ani, iar un elev a avut 16 ani. Aceste date se regăsesc în Tabelul 4.

Tabel 4

Distribuția eșantionului după vârstă

Vârsta	<i>n</i>	%
8	4	3,6
9	3	2,7
10	7	6,4
11	14	12,7
12	31	28,2
13	29	26,4
14	17	15,5
15	4	3,6
16	1	,9
Total	110	100,0

Clasa din care fac parte elevii

Analiza datelor a scos în evidență faptul că din numărul total al elevilor chestionați (vezi Tabelul 5), șase au aparținut clasei a II-a, cinci au fost din clasa a III-a, șase au fost din clasa a IV-a, 24 au aparținut clasei a V-a, 28 au fost din clasa a VI-a, 33 au fost din clasa a VII-a și opt elevi au fost din clasa a VIII-a. S-a putut observa că cei mai mulți respondenți au fost din clasa a VII-a, urmați de clasa a VI-a și clasa a V-a.

Tabel 5

Distribuția eșantionului pe clase

Clasa	<i>n</i>	%
2	6	5,5
3	5	4,5
4	6	5,5
5	24	21,8
6	28	25,5
7	33	30,0
8	8	7,3
Total	110	100,0

Statutul familial al părinților respondenților

În ceea ce privește statutul familial (vezi Tabelul 6 și 7), participanții au fost clasificați după următoarele criterii: dacă părinții sunt împreună, dacă sunt divorțați, separați sau decedați, fie mama, fie tata, fie ambii părinți. În Tabelul 7 se observă că majoritatea elevilor au părinții împreună și anume 89 de elevi, iar elevii care provin din familii monoparentale sunt în număr de 21.

Tabel 6

Statutul familial al părinților respondenților

Statutul familial al părinților	<i>n</i>	%
Părinți împreună	89	80.9
Părinți divorțați	15	13.6
Părinți separați	4	3.6
Decedat mama	1	0.9
Decedat tata	1	0.9
Total	110	100.0

Tabel 7

Statutul familial al părinților respondenților

Statutul familial al părinților	<i>n</i>	%
Familii biparentale	89	80.9
Familii monoparentale	21	19.1
Total	110	100.0

Fiabilitatea instrumentelor

Deși instrumentul cu care se măsoară stima de sine Testul Rosenberg's Self-Esteem Scale a fost tradus și validat în limba română, s-a făcut o analiză de fiabilitate a instrumentului cu ajutorul datelor culese în această cercetare (vezi Anexa C) și s-a obținut un coeficient alpha de Cronbach de .798 ($\alpha = .798$).

Cel de al doilea instrument utilizat, School attitude Assessment Survey-Revised care evaluează atitudinea față de școală a fost de asemenea tradus și validat în limba română iar cu datele culese în cadrul acestei cercetări s-a făcut o analiză a fiabilității instrumentului (vezi Anexa C). Coeficienții alfa de Cronbach pentru fiecare subscală a instrumentului School attitude Assessment Survey-Revised se pot vedea în Tabelul 8.

Comportamentul variabilei stima de sine

Atunci când se face o analiză a variabilei stima de sine pe ansamblul populației studiate (vezi Anexa C) se poate observa că media stime este de 32.127 cu o abatere standard de 4.322.

De asemenea, dacă se face o observație a variabilei stima de sine pe fiecare item în parte (vezi Anexa C), se poate observa că itemul care a înregistrat media cea mai mare de 3.44 cu o abatere standard de .643 este itemul numărul șase. „Am o atitudine pozitivă față de

Tabel 8

Coeficientul alpha de Cronbach pentru Chestionarul Atitudinii fata de Școala

Variabila sau subvariabila	α	Numărul de itemi
Atitudinea generală față de școală	.955	35
Auto-perceptia academica	.872	7
Atitudinea față de profesori și clasă	.851	7
Atitudinea față de școală	.868	5
Atitudinea față de ținte și obiective	.807	6
Motivatie si auto-reglementare	.928	10

propria persoană.” Această valoare se află aproape de mijlocul intervalului 3 - 4 unde 3 semnifică *dezacord*, iar 4 semnifică *puternic dezacord*, însă trebuie menționat că itemul numărul șase a fost inversat pentru a obține o valoare mai mare, practic valoarea acestui item înainte de inversare a fost între 1 și 2, unde 1 semnifică *puternic de acord*, iar 2 semnifică *de acord*.

Imediat după acest item la o valoare foarte apropiată cu o medie de 3.43 și o abatere standard de .656 este itemul numărul trei: „Pe ansamblu, sunt înclinat (ă) să cred că sunt un (o) ratat(ă).” Acest item se găsește de asemenea aproape de mijlocul intervalului 3-4 unde 3 semnifică *dezacord* iar 4 semnifică *puternic dezacord*.

Cu aceeași medie de 3.43 și cu o abatere standard de .732 se află și itemul numărul unu: „Cred că sunt o persoană cel puțin la fel de prețioasă ca și alții.” Acest item de asemenea a fost inversat și din acest motiv stă aproape de mijlocul intervalului 3-4, practic în chestionar media acestui item stă în intervalul 1-2, unde 1 semnifică *puternic de acord*, iar 2 semnifică *de acord*.

Itemul cu media cea mai scăzută de 2.22 și o abatere standard de .892 este itemul numărul opt: „Mi-aș dori să am mai mult respect față de mine însumi.” Acest item nu a fost inversat, iar media acestuia se situează pe intervalul 2-3, unde 2 semnifică *de acord*, iar 3 semnifică *dezacord*, această medie fiind totuși mai apropiată de valoarea 2.

Comportamentul variabilei atitudinea față de școală

Această variabilă a atitudinii generale față de școală este compusă la rândul ei din cinci subvariabile: auto-percepția academică, atitudinea față de profesor și clasă, atitudinea față de școală, valoarea acordată țințelor și motivația sau auto-reglementarea. În Tabelul 9 se pot

Tabel 9

Indicatorii de distribuție a atitudinii față de școală și a subvariabilelor ei

Variabila sau subvariabila	<i>M</i>	<i>SD</i>
Atitudinea generală față de școală	4,9587	,76328
Auto-percepția academică	4,8831	,89501
Atitudinea față de profesori și clasă	5,0805	,84294
Atitudinea față de școală	4,9945	1,00511
Atitudinea față de ținte și obiective	5,4136	,63725
Motivație și auto-reglementare	4,6355	1,09424

observa indicatorii de distribuție a atitudinii generale față de școală și indicatorii de distribuție a fiecărei subvariabile.

Se poate observa că media cea mai mică o înregistrează subvariabila motivație și auto-reglementare cu o valoare de 4.6355 și o abatere standard de 1.09424, iar media cea mai înaltă o înregistrează subvariabila atitudine față de ținte și obiective cu o valoare de 5.4136 și o

abatere standard de .63725.

În Anexa C se poate vedea fiecare subvariabilă împreună cu itemii corespunzători ordonați în ordinea mediilor și abaterea standard pentru fiecare item.

Itemul care înregistrează media cea mai înaltă de 5.59 cu abaterea standard de .782 este itemul numărul 15: Vreau să iau note bune la școală. Itemul care înregistrează media cea mai joasă de 4.16 cu abaterea standard de 1.553 este itemul numărul 30: Petrec mult timp la teme.

Verificarea ipotezelor

Prima ipoteză de nul a acestei cercetări H_01 spune: Nu există diferențe semnificative între stima de sine a elevilor care provin din familii biparentale și stima de sine a elevilor care provin din familii monoparentale la cele patru școli din județul Giurgiu.

Atunci când s-a aplicat proba t pentru eșantioane independente (vezi Anexa D), s-a putut observa că există o diferență semnificativă între stima de sine a elevilor care provin din familii biparentale în raport cu stima de sine a elevilor care provin din familii monoparentale.

Există o diferență semnificativă între media stimei de sine a elevilor care provin din familii biparentale și media stimei de sine a elevilor care provin din familii monoparentale ($t_{(24.248)} = 4.575, p = .000$). Elevii care provin din familii biparentale înregistrează o medie a stimei de sine de 33.16 cu o abatere standard de 3.391 în timp ce elevii care provin din familii monoparentale înregistrează o medie a stimei de sine de 27.76 cu o abatere standard de 5.147. Aceasta semnifică că elevii care provin din familii biparentale prezintă o medie a stimei de sine semnificativ mai înaltă decât elevii care provin din familiile monoparentale.

În felul acesta se respinge prima ipoteză de nul și se dovedește validă prima ipoteză acestei cercetări. Există diferențe semnificative între stima de sine a adolescenților care provin din familia biparentală și stima de sine a adolescenților care provin din familia

monoparentală.

Cea de a doua ipoteză de nul a acestei cercetări H02 spune: Nu există diferențe semnificative între atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia biparentală și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia monoparentală.

Când s-a aplicat proba t pentru eșantioane independente (vezi Anexa D), s-a putut observa că nu există o diferență semnificativă între atitudinea față de școală a elevilor care provin din familii biparentale în raport cu atitudinea față de școală a elevilor care provin din familii monoparentale.

Nu există o diferență semnificativă între media atitudinii față de școală a elevilor care provin din familii biparentale și media atitudinii față de școală a elevilor care provin din familii monoparentale ($t_{(108)} = 1.023, p = .309$). Elevii care provin din familii biparentale înregistrează o medie a atitudinii față de școală de 4.9949 cu o abatere standard de .72998 în timp ce elevii care provin din familii monoparentale înregistrează o medie a atitudinii față de școală de 4.8054 cu o abatere standard de .89446.

Aceasta semnifică că a doua ipoteză de nul se reține. În felul acesta se dovedește că nu există diferențe semnificative între atitudinea față de școală a adolescenților care provin din familia biparentală și atitudinea față de școală a adolescenților care provin din familia monoparentală. Când s-a aplicat proba t pentru fiecare subvariabilă a atitudinii față de școală (vezi Anexa D) făcând comparații între cele două grupe în dreptul nici uneia dintre subvariabile nu s-a obținut o diferență semnificativă.

Cea de a treia ipoteză de nul H03 a acestei cercetări spune: Nu există o corelație semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora.

Când s-a făcut o corelație a stimei de sine cu atitudinea față de școală a elevilor s-a

obținut o corelație semnificativă între cele două variabile. Coeficientul r de Pearson indică o corelație directă sau pozitivă între cele două variabile ($r = .482, p = .000$). Aceasta semnifică că cu cât stima de sine a elevilor este mai înaltă cu atât atitudinea față de școală a acestora este mai pozitivă. Și cu cât stima de sine este mai scăzută și atitudinea față de școală are un nivel mai scăzut. Prin urmare se respinge cea de a treia ipoteză de nul obținându-se o corelație semnificativă între cele două variabile.

Când s-a realizat o analiză de corelație între stima de sine și cele cinci subvariabile ale atitudinii față de școală, s-au obținut corelații semnificative cu toate cele cinci subvariabile (vezi Anexa D).

Atunci când se are în vedere autopercepția academică coeficientul ($r = .495, p = .000$) indică o corelație directă sau pozitivă între stima de sine și autopercepția academică. Aceasta semnifică că atunci când stima de sine crește, nivelul de autopercepție academică este mai înalt.

În ceea ce privește atitudinea față de profesori și clasă, coeficientul ($r = .323, p = .001$) indică o corelație directă sau pozitivă între stima de sine și atitudinea față de profesori și clasă. Aceasta semnifică faptul că, atunci când stima de sine crește, atitudinea față de profesori și clasă are un nivel mai înalt.

Atunci când se are în vedere atitudinea specifică față de școală, coeficientul ($r = .350, p = .000$) indică o corelație directă sau pozitivă între stima de sine și atitudinea specifică față de școală. Aceasta semnifică că atunci când stima de sine crește, atitudinea specifică față de școală prezintă un nivel mai înalt.

În ceea ce privește importanța acordată țințelor, coeficientul ($r = .387, p = .001$) indică o corelație directă sau pozitivă între stima de sine și importanța acordată țințelor. Aceasta

semnifică că atunci când stima de sine crește, importanța acordată ținutelor are un nivel mai înalt.

Atunci când se are în vedere motivația și autoreglementarea, coeficientul ($r = .424$, $p = .000$) indică o corelație directă sau pozitivă între stima de sine și motivație și autoreglementare. Aceasta semnifică că atunci când stima de sine crește, motivația și autoreglementarea prezintă un nivel mai înalt. Prin urmare, stima de sine se corelează pozitiv și semnificativ cu atitudinea față de școală în general, și de asemenea, se corelează pozitiv și semnificativ cu fiecare subvariabilă a atitudinii față de școală.

Alte analize și rezultate

Stima de sine în raport cu sexul

Atunci când s-a aplicat proba t pentru eșantioane independente (vezi Anexa E) și s-a făcut comparația între media stimei de sine a fetelor și media stimei de sine a băieților, rezultatele analizei arată că nu există o diferență semnificativă între media stimei de sine a fetelor și media stimei de sine a băieților ($t_{(108)} = -.731$, $p = .466$). Fetele înregistrează o medie a stimei de sine de 32.34 cu o abatere standard de 4.304, iar băieții înregistrează o medie a stimei de sine de 31.69 cu o abatere standard de 4,387.

Atitudinea față de școală în raport cu sexul

Când s-a aplicat proba t pentru eșantioane independente (vezi Anexa E) și s-a făcut comparația între media atitudinii față de școală a fetelor și media atitudinii față de școală a băieților, rezultatele analizei arată că există o diferență semnificativă între media atitudinii față de școală a fetelor și media atitudinii față de școală a băieților ($t_{(108)} = -3.428$, $p = .001$). Fetele înregistrează o medie a atitudinii față de școală de 5.12 cu o abatere standard de .676, iar

băieții înregistrează o medie a atitudinii față de școală de 4.62 cu o abatere standard de .827. Aceasta semnifică că fetele au o atitudine față de școală semnificativ mai înaltă decât băieții.

Atunci când am aplicat proba t între cele două sexe în raport cu fiecare subvariabilă a atitudinii față de școală, s-au obținut diferențe semnificative între fete și băieți, în raport cu fiecare subvariabilă a atitudinii față de școală.

În ceea ce privește autopercepția academică rezultatele analizei indică o diferență semnificativă între media autopercepției academice a fetelor și media autopercepției academice a băieților ($t_{(108)} = -2.793, p = .006$). Fetele înregistrează o medie a autopercepției academice de 5.04 cu o abatere standard de .843 iar băieții înregistrează o medie a autopercepției academice de 4.55 cu o abatere standard de .918. Aceasta semnifică că fetele au o autopercepție academică semnificativ mai înaltă decât băieții.

În ceea ce privește atitudinea față de profesori și clasă rezultatele analizei statistice indică o diferență semnificativă între media atitudinii față de profesori și clasă a fetelor și media atitudinii față de profesori și clasă a băieților ($t_{(108)} = -2.440, p = .016$). Fetele înregistrează o medie a atitudinii față de profesori și clasă de 5.21, cu o abatere standard de .764, iar băieții înregistrează o medie a atitudinii față de profesori și clasă de 4.80, cu o abatere standard de .936. Aceasta semnifică că fetele au o atitudine față de profesori și clasă semnificativ mai înaltă decât băieții.

În ceea ce privește atitudinea specifică față de școală, rezultatele analizei statistice indică o diferență semnificativă între media atitudinii specifice față de școală a fetelor și media atitudinii specifice față de școală a băieților ($t_{(108)} = -2.883, p = .005$). Fetele înregistrează o medie a atitudinii specifice față de școală de 5.18 cu o abatere standard de .896, iar băieții înregistrează o medie a atitudinii specifice față de școală de 4.61, cu o abatere standard de

1.116. Aceasta semnifică că fetele au o atitudine specifică față de școală semnificativ mai înaltă decât băieții.

În ceea ce privește importanța țințelor și obiectivelor, rezultatele analizei statistice indică o diferență semnificativă între media importanței țințelor și obiectivelor la fete și media importanței țințelor și obiectivelor la băieți ($t_{(53,560)} = -2.684, p = .010$). Fetele înregistrează o medie a importanței țințelor și obiectivelor de 5.54 cu o abatere standard de .541, iar băieții înregistrează o medie a importanței țințelor și obiectivelor de 5.16, cu o abatere standard de .746. Aceasta semnifică că fetele au o medie a importanței țințelor și obiectivelor semnificativ mai înaltă decât băieții.

În ceea ce privește motivația și autoreglementarea rezultatele analizei statistice indică o diferență semnificativă între media motivației și autoreglementari la fete și media motivației și autoreglementări la băieți ($t_{(53,767)} = -2.656, p = .010$). Fetele înregistrează o medie a motivației și autoreglementări de 4.84 cu o abatere standard de ,933, iar băieții înregistrează o medie a motivației și autoreglementari de 4.21, cu o abatere standard de 1.278. Aceasta semnifică că fetele au o medie a motivației și autoreglementări semnificativ mai înaltă decât băieții.

Stima de sine în raport cu vârsta

Atunci când s-a făcut o corelație a stimei de sine în raport cu vârsta, (vezi Anexa E) s-a obținut o corelație semnificativă între cele două variabile. Coeficientul r de Pearson indică o corelație inversă sau negativă în raport cu vârsta ($r = -.318, p = .001$). Aceasta semnifică că atunci când vârsta elevilor crește stima de sine a elevilor se diminuează, când vârsta crește stima de sine înregistrează valori mai scăzute.

Atitudinea față de școală în raport cu vârsta

Când s-a făcut o corelație a atitudinii față de școală în raport cu vârsta (vezi Anexa E) se poate observa că există o corelație semnificativă între atitudinea față de școală în general și vârsta elevilor. Coeficientul r de Pearson indică o corelație inversă sau negativă în raport cu vârsta ($r = -.473, p = .000$). Aceasta semnifică că atunci când vârsta elevilor crește, atitudinea față de școală a elevilor este mai scăzută.

Așa cum se poate vedea în Anexa E, toate cele cinci subvariabile ale atitudinii față de școală se află într-o corelație inversă sau negativă cu vârsta elevilor.

În ceea ce privește autopercepția academică rezultatele analizei indică o corelație inversă sau negativă în raport cu vârsta ($r = -.362, p = .000$). Aceasta semnifică că atunci când vârsta elevilor crește, nivelul de autopercepție academică se micșorează.

În ceea ce privește atitudinea față de profesori și clasă, rezultatele analizei indică o corelație inversă sau negativă în raport cu vârsta ($r = -.398, p = .000$). Aceasta semnifică că atunci când vârsta elevilor crește, nivelul atitudinii față de profesori și clasă se micșorează.

În ceea ce privește atitudinea specifică față de școală, rezultatele analizei indică o corelație inversă sau negativă în raport cu vârsta ($r = -.419, p = .000$). Aceasta semnifică că atunci când vârsta elevilor crește, nivelul atitudinii specifice față de școală se micșorează.

În ceea ce privește importanța acordată ținutelor rezultatele analizei indică o corelație inversă sau negativă în raport cu vârsta ($r = -.376, p = .000$). Aceasta semnifică că atunci când vârsta elevilor crește nivelul de importanță acordată ținutelor se micșorează.

În ceea ce privește motivația și aut-reglementarea rezultatele analizei indică o corelație inversă sau negativă în raport cu vârsta ($r = -.410, p = .000$). Aceasta semnifică că atunci când vârsta elevilor crește nivelul de motivație și aut-reglementare se micșorează.

CAPITOLUL V

REZUMAT, DISCUȚII, CONCLUZII, IMPLICAȚII ȘI RECOMANDĂRI

Introducere

Acest studiu a avut ca obiectiv să evidențieze dacă există diferențe semnificative ale stimei de sine și a atitudinii față de școală a elevilor care provin din familii monoparentale și stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familii biparentale. De asemenea s-a căutat să se observe dacă există o relație semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora. Acest capitol conține rezumatul cercetării desfășurate și prezintă discuțiile, concluziile, implicațiile și recomandările pentru alte cercetări ulterioare.

Rezumat

Studiile prezentate în Capitolul II, precum și multe altele care nu au fost cuprinse în această cercetare evidențiază stima de sine ca fiind o variabilă importantă în dezvoltarea psiho-emoțională a elevilor și adolescenților (Coban et al., 2010; Porter, 2001). În familie, se pun bazele dezvoltării fizice, intelectuale și emoționale, familia trebuie să fie sediul dezvoltării trihotomice armonioase, fizic, emoțional și spiritual. În înțelepciunea Sa, Domnul a hotărât ca familia să fie cea mai importantă dintre toate instituțiile educaționale (White, 1997).

Este evident că tipul de familie în care cresc elevii și adolescenții influențează de o formă semnificativă dezvoltarea psiho-emoțională și intelectuală a acestora (Davis et al., 2003; Snir și Harpaz, 2009). Un studiu făcut în România a demonstrat că stima de sine a tinerilor

care provin din familii biparentale este cu 18.4% mai înaltă decât stima de sine a tinerilor care provin din familiile monoparentale (Browne et al., 2002).

Pe de altă parte, atitudinea față de școală este puternic relaționată cu dezvoltarea intelectuală și succesul academic (Farooq și Shah, 2008). Dezvoltarea intelectuală este de asemenea un obiectiv foarte important de realizat cu copiii care cresc în familii funcționale.

Studiile au demonstrat că atitudinea elevilor față de școală depinde de mai mulți factori, cum ar fi: mediul familial din care provine copilul, atitudinea părinților față de el, dar și față de școală, climatul educativ de la școală, profesorii, motivația copiilor, etc. (Flanders et al., 1968; Krüger et al., 2015; Mombourquette, 2007; Sa'di, 2001; Sarrato, 2012).

Obiectivele principale al acestei cercetări a fost următoarele: (a) să verifice dacă există diferențe semnificative între stima de sine a adolescenților din familia biparentală și stima de sine a adolescenților din familia monoparentală, (b) să verifice dacă există diferențe semnificative între atitudinea față de școală a adolescenților din familia biparentală și atitudinea față de școală a adolescenților din familia monoparentală și (c) să verifice dacă există o corelație semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora. Alte obiective secundare au fost să verifice de ce formă se relaționează stima de sine și atitudinea față de școală cu sexul și vârsta elevilor.

Ipotezele formulate în Capitolul 1 au cerut să demonstreze exact aceste obiective principale. Ipotezele au căutat să vadă dacă există diferențe semnificative între stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia biparentală și stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor care provin din familia monoparentală. Cea de a treia ipoteză a căutat să vadă dacă există o corelație semnificativă între stima de sine și atitudinea față de școală.

Populația acestui studiu este formată din elevii claselor a II-a – a VII-a, din patru școli din județul Giurgiu, în număr de 110 elevi, din care 21 provin din familii monoparentale. Astfel, chestionarele care evaluează stima de sine și atitudinea față de școală au fost aplicate la elevii din cele patru școli din județul Giurgiu, reușind în final ca din cei 110 elevi să se formeze un grup de 21 de participanți care provin din familii monoparentale.

Au fost definiți termenii cercetării (stima de sine, atitudinea față de școală și cele două tipuri de familie) pentru a avea termeni concreți și bine definiți. Deși în literatură sunt prezentate diferite tipuri de familie, studiul de față s-a limitat doar la tipurile de bază de familie: biparentală și monoparentală.

Examinarea literaturii de specialitate a urmat cele trei direcții tematice: stima de sine, tipurile de familie și atitudinea față de școală. S-au prezentat câteva studii care definesc stima de sine ca un concept științific (Brown și Dutton, 1993; Curry și Jonhson, 1990; Wolfe și Crocker, 2003).

Au fost prezentate alte studii care au cercetat stima de sine a adolescenților și diferiți factori care o influențează. Cercetările extinse în ceea ce privește practicile de educație a copiilor au sugerat că acceptarea părintească, interesul față de copil, deschiderea, căldura sufletească și respectul constituie influențe pozitive pentru creșterea stimei de sine a adolescentului (Bachman, 1970; Block, 1985; Loeb et al., 1980; Maccoby și Martin, 1983; Rosenberg, 1965). Atitudinea mai permisivă a părinților a fost asociată cu un nivel mai mare al stimei de sine în copii (Anderson și Hughes, 1989), iar percepția lor despre acceptare în familie a fost corelată în mod pozitiv cu stima de sine (Peterson et al., 2004), mamele percepute cu un control exagerat asupra adolescenților, fiind corelate în mod negativ cu o stimă de sine redusă a copiilor (Bush et al., 2004), sugerând faptul că, contribuția maternă în

dezvoltarea stimei de sine la copii este mai importantă decât cea a tatălui (Litovsky și Dusek, 1985). Totuși, copiii ai căror tați au participat suficient la viața emoțională a familiei, au avut o creștere a stimei de sine mai mare decât a copiilor cu tați prea puțin implicați (Deutsch et al., 2001).

În ceea ce privește tipurile de familie, s-au prezentat diferite forme în care acestea sunt definite. Familiile monoparentale sunt definite ca familiile cu un singur părinte în diferite situații în care acestea se prezintă (Alberdi, 1988; Comisión de las Comunidades Europeas, 1989; Fernández Cordón și Tobío Soler, 1999; Iglesias de Ussel, 1994; Naciones Unidas, 1994).

De asemenea, au fost prezentate diferite situații sau dinamica și problemele cu care se confruntă o familie monoparentală (Sartah și Aslam, 2010). A fost definită familia biparentală și caracteristicile ei (Meler, 2008; Sánchez Ramos, 2011). De asemenea, s-au prezentat mai detaliat caracteristicile și dinamica familiei reconstituite, care este o formă tot mai prezentă a familiei biparentale (Amato și Sobolewski, 2001; Biblarz et al., 1997; McLanahan și Percheski, 2008; Sánchez Ramos, 2011; Wagmiller et al., 2010).

A fost de asemenea definită familia homparentală care a început să apară ca o nouă formă de familie în urma schimbărilor sociale și legislative (Domínguez de la Rosa și Montalbán Peregrin, 2012; Eguiluz, 2012; González et al., 2011).

Revizua literaturii în ceea ce privește stima de sine și tipurile de familie, s-a încheiat cu prezentarea unor studii care arată influența pozitivă a familiilor biparentale funcționale asupra dezvoltării psiho-emoționale a elevilor (Aziz și Zickar, 2006; Davis et al., 2003; Snir și Harpaz, 2009) și cu câteva studii care demonstrează influența negativă a separării și divorțului care determină în cele mai multe cazuri apariția familiei monoparentale (Amato și Sobolewski,

2001; Băran-Pescaru, 2004; Cherlin et al., 1998; Gilman et al., 2003).

Pe de altă parte, s-au căutat în literatură diferite studii care au cercetat atitudinea față de școală în relație cu alte variabile. Anumite studii au arătat corelații importante ale atitudinii față de școală a elevilor cu nivelul academic al părinților (Krüger et al., 2015; Sarrato, 2012) și implicarea acestora în procesul educativ (Kutlu et al., 2015; Mombourquette, 2007).

Alte studii au demonstrat că atitudinea față de școală se află într-o corelație inversă cu vârsta elevilor (Sarrato, 2012), este mai înaltă la începutul anului școlar (Flanders et al., 1968) și este mai pozitivă decât acum câteva decenii (Holfve-Sabel, 2006).

Se corelează cel mai puternic cu climatul socioafectiv dintre elev și profesor (Krüger et al., 2015), se corelează negativ cu violența școlară (Martinez Ferrer et al., 2008), depinde de metodele de predare ale profesorului și condițiile de învățare (Farooq și Shah, 2008), și se corelează negativ cu apariția epuizării școlare și cu climatul școlar negativ (Salmela-Aro et al., 2008), se corelează pozitiv cu strategiile bazate pe cooperare (Akinbobola, 2009), este corelată pozitiv cu prezența la clasă și succesul școlar, și performanțele academice (Farooq și Shah, 2008).

Atitudinea față de școală este mai înaltă la studenții imigranți (Rodriguez Izquierdo, 2015), aceasta se corelează pozitiv cu valorile educației, motivația realizării și realizarea academică (Dagnew, 2017), de asemenea, se corelează pozitiv și cu motivația de a avea o carieră care să le asigure un statut social înalt și un venit financiar pentru un trai decent (Sa'di, 2001), iar utilizarea serviciilor de rețele sociale (SNS) în procesul de predare se corelează pozitiv cu aceasta (Park et al., 2014).

La copiii din clasele mai mici atitudinea față de școală depinde de clasă și felul în care este decorată, auxiliare didactice, teren de joacă etc. (Sa'di, 2001), la elevii mai mari este

determinată de percepția acestora cu privire importanța pentru viitor a lecțiilor învățate (McCoach, 2002) iar la copiii mici este corelată pozitiv cu motivația de a lua note mari și a fi apreciați de familie (Sa'di, 2001).

Se corelează negativ cu comportamentul agresiv, cu un nivel scăzut de implicare academică, conflicte cu colegii și cu profesorul, simptome de depresie și singurătate, precum și un nivel scăzut al stimei de sine (Estévez et al., 2018).

Atitudinea față de școală se corelează pozitiv cu autostima (Estévez et al., 2018) și se corelează pozitiv cu climatul familial adecvat în care se comunică bine (Farooq și Shah, 2008).

Pentru măsurarea variabilei *stima de sine*, s-a aplicat asupra elevilor testul Rosenberg's Self-Esteem Scale (vezi Anexa A), iar pentru măsurarea variabilei *atitudinea față de școală* s-a aplicat instrumentul School Attitude Assessment Survey-Revised (vezi Anexa B). Pentru variabila *independentă* a fost folosit un chestionar format din patru întrebări, în așa fel încât să reușim să evaluăm tipul de familie de proveniență.

După operaționalizarea variabilelor studiului și aplicarea metodelor statistice s-au obținut câteva rezultate semnificative. În capitolul patru se pot vedea aceste rezultate împreună cu statistica descriptivă și comportamentul variabilelor studiului.

În ceea ce privește prima ipoteză în urma aplicării probei *t* pentru eșantioane independente rezultatele analizei arată că există o diferență semnificativă între media stimei de sine a elevilor care provin din familii biparentale și media stimei de sine a elevilor care provin din familii monoparentale ($t_{(24,248)} = 4.575, p = .000$). Elevii care provin din familii biparentale înregistrează o medie a stimei de sine de 33.16 cu o abatere standard de 3.39, în timp ce elevii care provin din familii monoparentale înregistrează o medie a stimei de sine de 27.76 cu o abatere standard de 5.147. A fost respinsă prima ipoteza de nul și acceptată prima ipoteză a

cercetării.

În ceea ce privește cea de a doua ipoteză rezultatele analizei arată că nu există o diferență semnificativă între media atitudinii față de școală a elevilor care provin din familii biparentale și media atitudinii față de școală a elevilor care provin din familii monoparentale ($t_{(108)} = 1.023, p = .309$). În felul acesta se reține ipoteza de nul și se respinge ipoteza de cercetare.

În ce privește cea de a treia ipoteză, rezultatele analizei indică o corelație directă sau pozitivă între stima de sine și atitudinea față de școală ($r = .482, p = .000$). Aceasta semnifică că, cu cât stima de sine a elevilor este mai înaltă, cu atât atitudinea față de școală a acestora este mai pozitivă. Aceasta semnifică faptul că se respinge cea de treia ipoteză de nul și se reține cea de-a treia ipoteză a cercetării. Când am extins această corelație la nivelul fiecărei subvariabile a atitudinii față de școală s-a obținut o corelație semnificativă a stimei de sine cu fiecare subvariabilă a atitudinii față de școală.

Alte analize au demonstrat o corelație negativă sau inversă a stimei de sine cu vârsta ($r = -.318, p = .001$), și de asemenea o corelație negativă sau inversă a atitudinii față de școală cu vârsta ($r = -.473, p = .000$).

Pe de altă parte, atunci când s-au studiat cele două variabile în raport cu sexul, s-a putut observa că nu există diferențe semnificative ale stimei de sine în raport cu sexul ($t_{(108)} = -.731, p = .466$), dar există diferențe semnificative ale atitudinii față de școală în raport cu sexul ($t_{(108)} = -3.428, p = .001$). Fetele înregistrează o medie a atitudinii față de școală de 5.12, cu o abatere standard de .676, iar băieții înregistrează o medie a atitudinii față de școală de 4.62, cu o abatere standard de .827. Aceasta semnifică faptul că fetele au o atitudine față de școală semnificativ mai înaltă decât băieții.

Discuții

În această secțiune sunt prezentate și discutate rezultatele obținute în urma cercetării, precum și observațiile unor elemente semnificative ale cercetării care ne oferă argumente pentru concluzii și recomandări.

Prima ipoteză formulată la începutul cercetării presupune că există diferențe semnificative între stima de sine a elevilor din familia biparentală și stima de sine a elevilor din familia monoparentală. Rezultatele analizei arată că există o diferență semnificativă între media stimei de sine a elevilor care provin din familii biparentale și media stimei de sine a elevilor care provin din familii monoparentale ($t_{(24.248)} = 4.575, p = .000$). Elevii care provin din familii biparentale înregistrează o medie a stimei de sine de 33.16, cu o abatere standard de 3.391, în timp ce elevii care provin din familii monoparentale înregistrează o medie a stimei de sine de 27.76, cu o abatere standard de 5.147.

Aceste rezultate obținute sunt în concordanță cu studiile din literatură. În general marea majoritate a studiilor care au fost făcute în acest domeniu demonstrează că stima de sine a copiilor și tinerilor care cresc în familii biparentale funcționale este semnificativ mai înaltă decât stima de sine a copiilor și tinerilor care au crescut în familii monoparentale și nu au avut parte de suportul emoțional al ambilor părinți (Browne et al., 2002).

Au fost făcute numeroase cercetări asupra stimei de sine a copiilor și tinerilor. Toate acestea demonstrează că acceptarea părintească, interesul față de copil, deschiderea, căldura sufletească și respectul constituie influențe pozitive pentru creșterea stimei de sine a adolescentului (Bachman, 1970; Block, 1985; Loeb et al., 1980; Maccoby și Martin, 1983; Rosenberg, 1965). Toate aceste caracteristici și toți acești factori sunt prezenți în familiile biparentale funcționale și lipsesc în multe din familiile monoparentale.

O altă explicație a dinamicii care există într-o familie monoparentală este aceea că copilul ajunge să fie privat de afecțiunea părintelui, deoarece acesta tinde să petreacă mai mult timp la locul de muncă pentru a compensa venitul financiar al familiei (Sartaj și Aslam, 2010). Acest fenomen se întâlnește frecvent în familiile monoparentale, dar poate fi întâlnit și în familiile biparentale unde părinții prezintă o dependență de muncă. Copiii și tinerii care cresc în familii unde părinții sunt dependenți de muncă prezintă o stimă de sine mai scăzută decât acolo unde părinții sunt mai relaxați și nu au această problemă (Lehaci 2011).

Cea mai puternică corelație a fost stabilită între suportul parental, pe de o parte, stima de sine a adolescentului și frecvența redusă a comportamentelor necorespunzătoare (Parker și Benson, 2004). În familiile monoparentale unde suportul parental se reduce la o singură persoană este normal ca stima de sine a copilului să fie mai fragilă.

Există și unele cercetări care nu au putut să demonstreze că există o diferență semnificativă în ceea ce privește stima de sine între cele două categorii (familii biparentale, familii monoparentale). Această situație poate să aibă o explicație rațională deoarece atunci când există un număr predominant de familii biparentale disfuncționale sau care prezintă și dependență de muncă este numai normal ca stima de sine a copiilor crescuți în astfel de familii să nu creeze o diferență semnificativă.

Se poate observa că nu există o diferență semnificativă a stimei de sine în raport cu sexul. Această analiză este în acord cu alte studii din literatură care nu au găsit diferențe semnificative ale stimei de sine în raport cu sexul, dar analizele efectuate în această cercetare au demonstrat o corelație inversă între stima de sine și vârstă. Aceasta se poate explica prin faptul că pe măsură ce elevii înaintază în vârstă și intră în adolescență, aceasta implică noi parametri de autoevaluare și alte puncte de vedere care vin acum pe fondul unui mediu social

mai extins, ceea ce înseamnă o autoevaluare mai extinsă care nu vine doar din mediu familial. Pe acest fond, stima de sine a elevilor se diminuează pe măsură ce ei înaintează în vârstă și intră în adolescență, întrucât vârsta elevilor asupra cărora s-a făcut studiul este cuprinsă între opt și șaisprezece ani.

În ceea ce privește cea de a doua ipoteză a cercetării, nu au fost găsite diferențe semnificative în ceea ce privește atitudinea față de școală în raport cu tipul de familie de origine. Atitudinea față de școală a elevilor care provin din familii biparentale este ușor mai înaltă decât atitudinea față de școală a elevilor care provin din familii monoparentale, dar această diferență nu ajunge să atingă un prag de semnificație statistică. Aceste rezultate par să fie normale întrucât climatul din cadrul școlii nu este foarte mult relaționat cu climatul familial.

Acolo unde climatul familial se relaționează cu climatul din școală, unde părinții sunt implicați în procesul educațional, s-a putut observa că atitudinea față de școală a elevilor este semnificativ mai înaltă (Krüger et al., 2015; Kutlu et al., 2015; Mombourquette, 2007; Sarrato, 2012). În situația în care mamele sau tații din familiile monoparentale fac parte din categoria academică sau chiar dacă nu fac parte din această categorie dar sunt puternic implicați în procesul de dezvoltare intelectuală a copiilor lor, este evident că în această situație atitudinea față de școală relaționează mult mai puternic cu implicarea părintelui în procesul educativ decât cu apartenența din unul din cele două grupe de familii (monoparental sau biparental).

Rezultatul ($r = -.473$, $p = .000$) indică o corelație inversă sau negativă a atitudinii față de școală în raport cu vârsta. Aceasta semnifică că atunci când vârsta elevilor crește, atitudinea față de școală a elevilor este mai scăzută. Aceste rezultate sunt în concordanță cu alte cercetări care au demonstrat că elevii din clasele mai mari au o atitudine față de școală semnificativ mai

joasă decât elevii din clasele mai mici (Abrudan, 2016). Această situație poate fi explicată prin faptul că pe măsură ce elevii intră în clasele mai mari, nivelul de exigență al materiilor se accentuează, iar suportul emoțional al profesorilor se diminuează și nu este același ca în primii ani de școală.

În ceea ce privește cea de a treia ipoteză a cercetării, rezultatul ($r = .482$, $p = .000$) indică o corelație directă sau pozitivă între stima de sine și atitudinea față de școală. Aceasta semnifică că, cu cât stima de sine a elevilor este mai înaltă, cu atât atitudinea față de școală a acestora este mai pozitivă. În același timp rezultatele analizei de corelație indică corelații semnificative și pozitive între stima de sine și fiecare din cele cinci subvariabile ale atitudinii față de școală a elevilor.

Aceste rezultate obținute în urma cercetării sunt în concordanță cu alte cercetări care au demonstrat o corelație pozitivă și semnificativă între stima de sine a elevilor și atitudinea față de școală a acestora (Estévez et al., 2018). Această corelație pozitivă se poate explica prin faptul că pe măsură ce elevii cresc și intră în adolescență, stima de sine se raportează nu doar la mediul familial, ci și la alți factori cum ar fi relațiile de prietenie, colegii, mediul școlar și mediul social care este într-o permanentă dezvoltare. În acest fel stima de sine specifică relaționează semnificativ cu școala, performanțele școlare și evident cu atitudinea față de școală (Brown și Dutton, 1993).

Concluzii

Pe baza rezultatelor obținute în urma studiului, am formulat următoarele concluzii:

1. Stima de sine a elevilor care provin din familii biparentale este semnificativ mai înaltă decât stima de sine a elevilor care provin din familii monoparentale.
2. Atitudinea față de școală a elevilor care provin din familii biparentale nu prezintă

diferențe semnificative în raport cu atitudinea față de școală a elevilor care provin din familiile monoparentale.

3. Există o corelație semnificativă directă sau pozitivă între stima de sine și atitudinea față de școală.

4. Există o corelație semnificativă directă sau pozitivă între stima de sine și toate cele cinci subvariabile ale atitudinii față de școală.

5. Stima de sine a elevilor nu înregistrează diferențe semnificative în raport cu sexul.

6. Stima de sine a elevilor se corelează invers sau indirect cu vârsta acestora. Când vârsta elevilor crește și intră în adolescență, stima de sine a acestora se diminuează.

7. Atitudinea față de școală a fetelor este semnificativ mai înaltă decât atitudinea față de școală a băieților.

8. Atitudinea față de școală a elevilor se corelează invers sau negativ cu vârsta acestora.

Implicații

Pe baza studiilor care se prezintă în literatură și a concluziilor formulate se poate observa încă o dată cât de importantă este o familie biparentală funcțională în care părinții își asumă și împlinesc rolul pe care aceștia îl au nu doar în a asigura creșterea și dezvoltarea fizică și intelectuală a copiilor cât și dezvoltarea emoțională a acestora prin asigurarea unui suport emoțional adecvat care să-i ajute pe aceștia în a dezvolta o stimă de sine pozitivă și de a funcționa la maximum în toate domeniile vieții în adolescență și când ajung în stadiul de adult.

Numărul divorțurilor este în creștere în fiecare cultură și în fiecare țară, această situație conduce în mod logic la creșterea numărului de familii monoparentale și implicit a numărului de copii, elevi și tineri care trăiesc o astfel de experiență. Studiile arată foarte clar că stima de

sine și dezvoltarea psiho-emoțională este mult mai favorabilă în familiile biparentale fie ele chiar familii reconstituite. Se pare că această situație în care familia biparentală funcțională este tot mai puțin prezentă favorizează apariția în viitor a unor generații care vor avea tot mai multe probleme de sănătate emoțională și sănătate mentală.

Întrucât stima de sine relaționează puternic cu nivelul de fericire și de satisfacție în viață, este important să lansăm un semnal de alarmă cu privire la importanța pe care o are familia în dezvoltarea și formarea societății. Cu cât mai multe familii funcționale aparțin unei națiuni, cu atât mai puține probleme emoționale vor avea copiii și membrii acestora. Studiile științifice și concluziile cercetărilor stau în total de acord cu celebra frază de White (2010): „Bunăstarea societății, succesul bisericii, prosperitatea națiunii, toate depind de influența căminului” (p. 5).

Studiile au arătat că atitudinea față de școală a elevilor este influențată puternic de implicarea părinților în procesul educațional, fie că vorbim de familia monoparentală, fie că este vorba de familia biparentală (Krüger et al., 2015; Kutlu et al., 2015; Mombourquette, 2007; Sarrato, 2012). Se cunoaște foarte bine impactul pe care Sonya Carson, mama renumitului medic neurochirurg Ben Carson l-a avut asupra fiilor ei, cu toate că această mamă singură (este vorba de o familie monoparentală) nu avea nici o pregătire academică, ba mai mult era chiar analfabetă (Carson, 2013). Influența unor părinți fermi, dar în același timp cu un puternic suport emoțional față de copiii lor, este inestimabilă.

Recomandări

Pe baza rezultatelor obținute, a discuțiilor, concluziilor și implicațiilor, se fac următoarele recomandări:

Recomandări pentru viitoarele cercetări

1. Aplicarea unui astfel de studiu pe o populație în care există un număr mai mare de adolescenți care provin din familii monoparentale.

2. Aplicarea unui studiu care evaluează stima de sine și atitudinea față de școală a elevilor proveniți din familiile monoparentale și biparentale, dar care evaluează și nivelul de funcționalitate a familiilor biparentale.

Recomandări pentru școală, părinți și adolescenți

3. Organizarea unui program de seminarii pentru familiile tinere în cadrul ședințelor cu părinții, dar și în cadrul bisericii pentru a informa pe părinți despre felul în care o familie funcțională influențează dezvoltarea stimei de sine și dezvoltarea psiho-emoțională a copiilor lor.

4. Organizarea unei școli de familie unde să fie prezentate seminarii despre cum putem menține o familie funcțională pentru evitarea divorțurilor și evitarea apariției familiilor monoparentale.

5. Organizarea unor școli a părinților unde aceștia să fie instruiți despre cum pot mări suportul emoțional și implicarea în viața copiilor pentru ca aceștia să aibă o bună dezvoltare psiho-emoțională și în același timp, instruirea cu privire la felul în care părinții se pot implica mai profund în mediul școlar al copiilor lor.

6. Organizarea unor seminarii sau școli pentru familiile monoparentale în care susținătorii acestor familii să fie instruiți despre modul în care pot să împlinescă mai bine nevoile emoționale ale copiilor în condițiile în care aceștia sunt unicii susținători și îngrijitori ai copiilor lor.

ANEXA A

INSTRUMENTUL DE MĂSURARE A STIMEI DE SINE
ȘI CHESTIONARUL DEMOGRAFIC

ROSENBERG'S SELF-ESTEEM SCALE

I. CHESTIONARUL STIMEI DE SINE ROSENBERG

Nr.	AFIRMAȚIA	PUTERNIC DE ACORD	DE ACORD	DEZACORD	PUTERNIC DEZACORD
1.	Cred că sunt o persoană cel puțin la fel de prețioasă ca și alții.				
2.	Cred că am un număr suficient de calități.				
3.	Per ansamblu, sunt înclinat(ă) să cred că sunt un (o) ratat(ă).				
4.	Sunt capabil(ă) să fac lucruri la fel de bine ca majoritatea celorlalți.				
5.	Cred că nu am prea multe lucruri de care să fiu mândru(ă).				
6.	Am o atitudine pozitivă față de mine.				
7.	Pe ansamblu, sunt satisfăcut(ă) de mine însumi.				
8.	Mi-aș dori să am mai mult respect față de mine însumi.				
9.	Din când în când am senzația că sunt inutil(ă).				
10.	Uneori cred că nu sunt bun(ă) de nimic.				

II. CHESTIONAR DEMOGRAFIC

1. Vârsta

2. Sex   __ F   __ M

3. Care situație reprezintă cel mai bine situația ta? (marchează doar o situație)

a.   Locuiești cu ambii părinți?   __DA   __NU

b.   Locuiești cu mama?   __DA   __NU

c.   Locuiești cu tata?   __DA   __NU

d.   Locuiești fără părinți?   __DA   __NU

ANEXA B

CHESTIONAR DE EVALUARE A ATITUDINII
FAȚĂ DE ȘCOALĂ

CHESTIONAR DE EVALUARE A ATITUDINII FAȚĂ DE ȘCOALĂ

REVIZUIT ȘI ADAPTAT

Informații personale – completați și încercuiți datele personale corespunzătoare

Clasa.....Vârsta.....Sex: M F Statutul familial - părintii tăi sunt:

Împreună Divorțați Separați Decedat (mama) Decedat (tata) Decedați

- Acest chestionar este conceput pentru a identifica părerea voastră față despre școală. Nu este un test de inteligență sau de personalitate.
- Pentru completarea acestui chestionar vă sunt necesare aproximativ 5 minute.
- Vă rog să evaluați cât de mult sunteți de acord sau dezacord cu următoarele afirmații.
- Pentru a răspunde la fiecare întrebare utilizați un interval de la 1 la 6, unde (1) înseamnă puternic dezacord, iar (6) înseamnă puternic de acord.
- Vă rog încercuiți doar o variantă de răspuns pentru fiecare întrebare.

Puternic dezacord	1	Dezacord	2	Ușor dezacord	3	Ușor de acord	4	De acord	5	Puternic de acord	6
----------------------	---	----------	---	------------------	---	------------------	---	----------	---	----------------------	---

	AFIRMAȚIA	S	C	O	R	U	L
1.	Orele pe care le am sunt interesante.	1	2	3	4	5	6
2.	Sunt inteligent.	1	2	3	4	5	6
3.	Pot învăța repede idei noi în școală.	1	2	3	4	5	6
4.	Îmi verific temele înainte de a le prezenta.	1	2	3	4	5	6
5.	Sunt isteț la școală.	1	2	3	4	5	6
6.	Ma bucur ca merg la aceasta școală.	1	2	3	4	5	6
7.	Aceasta este o școală bună.	1	2	3	4	5	6
8.	Muncesc din greu la școală.	1	2	3	4	5	6
9.	Relaționez bine cu profesorii mei.	1	2	3	4	5	6
10.	Sunt auto-motivat să-mi fac temele.	1	2	3	4	5	6
11.	Sunt bun la învățarea lucrurilor noi în școală.	1	2	3	4	5	6
12.	Această școală este o opțiune bună pentru mine.	1	2	3	4	5	6
13.	Școala este ușoară pentru mine.	1	2	3	4	5	6
14.	Îmi plac profesorii mei.	1	2	3	4	5	6
15.	Vreau să iau note bune la școală.	1	2	3	4	5	6
16.	Profesorii mei fac procesul învățării interesant.	1	2	3	4	5	6
17.	Profesorilor le pasă de mine.	1	2	3	4	5	6
18.	Dacă fac bine la școală, acest lucru este important pentru obiectivele viitoarei mele cariere.	1	2	3	4	5	6
19.	Îmi place această școală.	1	2	3	4	5	6
20.	Pot să înțeleg procese complexe la școală.	1	2	3	4	5	6

21.	A face bine la școală este unul din scopurile mele.	1	2	3	4	5	6
22.	Sunt capabil să obțin chiar nota 10.	1	2	3	4	5	6
23.	Sunt mândru de această școală.	1	2	3	4	5	6
24.	Îmi fac temele regulat.	1	2	3	4	5	6
25.	Este important să iau note bune la școală.	1	2	3	4	5	6
26.	Sunt organizat când îmi fac temele.	1	2	3	4	5	6
27.	Folosesc o varietate de strategii de a învăța lucruri noi.	1	2	3	4	5	6
28.	Vreau să fac ce pot mai bine la școală.	1	2	3	4	5	6
29.	Este important pentru mine să fac bine la școală.	1	2	3	4	5	6
30.	Petrec mult timp la teme.	1	2	3	4	5	6
31.	Mulți dintre profesorii de la școala mea sunt profesori buni.	1	2	3	4	5	6
32.	Sunt un elev responsabil.	1	2	3	4	5	6
33.	Depun mult efort la teme.	1	2	3	4	5	6
34.	Îmi plac orele pe care le am.	1	2	3	4	5	6
35.	Mă concentrez la teme.	1	2	3	4	5	6

Mulțumesc pentru participare!

ANEXA C

FIABILITATEA INSTRUMENTELOR ȘI COMPORTAMENTUL VARIABLELOR STUDIULUI

FIABILIDADEA INSTRUMENTULUI STIMA DE SINE

Frecuencias

Estadísticos

StatFam_rec

N	Válidos	110
	Perdidos	0

StatFam_rec

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válidos	structural	89	80,9	80,9	80,9
	monoparental	21	19,1	19,1	100,0
	Total	110	100,0	100,0	

Análisis de fiabilidad

Escala: Autoestima

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
Casos	Válidos	110	100,0
	Excluidos ^a	0	,0
	Total	110	100,0

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
------------------	----------------

,798	10
------	----

FIABILITATEA INSTRUMENTULUI

ATITUDINEA FAȚĂ DE ȘCOALĂ

Escala: Atitudinea față de școală

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
Casos	Válidos	110	100,0
	Excluidos ^a	0	,0
	Total	110	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,955	35

Escala: Autopercepția academică

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
Casos	Válidos	110	100,0
	Excluidos ^a	0	,0
	Total	110	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,872	7

Escala: Atitudinea față de profesori și clasă

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
Casos	Válidos	110	100,0
	Excluidos ^a	0	,0
	Total	110	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,851	7

Escala: Atitudinea față de școală

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
Casos	Válidos	110	100,0
	Excluidos ^a	0	,0
	Total	110	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,868	5

Escala: Importanța acordată tinerilor

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
Casos	Válidos	110	100,0
	Excluidos ^a	0	,0
	Total	110	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,807	6

Escala: Motivație și autoreglementare

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
Casos	Válidos	110	100,0
	Excluidos ^a	0	,0
	Total	110	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,928	10

COMPORTAMENTUL VARIABILELOR STUDIULUI
STIMA DE SINE

Descriptivos

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.	Asimetría		Curtosis	
	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Error típico	Estadístico	Error típico
autoestima	110	17,00	40,00	32,1273	4,32214	-,702	,230	,513	,457
N válido (según lista)	110								

Descriptivos

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.	Asimetría	
	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Error típico
a06	110	1	4	3,44	,643	-1,129	,230
a03	110	1	4	3,43	,656	-1,116	,230
a01	110	1	4	3,43	,723	-1,450	,230
a04	110	1	4	3,40	,624	-,767	,230
a07	110	1	4	3,38	,690	-,842	,230
a10	110	1	4	3,32	,777	-,983	,230
a02	110	1	4	3,23	,712	-,982	,230
a05	110	1	4	3,18	,744	-,716	,230
a09	110	1	4	3,11	,758	-,700	,230
a08	110	1	4	2,22	,892	,185	,230
N válido (según lista)	110						

COMPORTAMENTUL VARIABILELOR STUDIULUI
ATITUDINEA FAȚĂ DE ȘCOALĂ

Descriptivos

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
afs	110	2,66	6,00	4,9587	,76328
N válido (según lista)	110				

Descriptivos

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
autoperc_acad	110	2,29	6,00	4,8831	,89501
atitudinea_pc	110	1,86	6,00	5,0805	,84294
atitudinea_scoala	110	2,20	6,00	4,9945	1,00511
importan_at	110	3,17	6,00	5,4136	,63725
motivati_autorr	110	1,50	6,00	4,6355	1,09424
N válido (según lista)	110				

Descriptivos

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
ae22a	110	1	6	5,17	1,291
ae3a	110	2	6	5,07	1,098
ae5a	110	1	6	4,91	1,162
ae11a	110	1	6	4,90	1,157
ae2a	110	1	6	4,89	1,176
ae13a	110	1	6	4,68	1,203
ae20a	110	1	6	4,55	1,238
N válido (según lista)	110				

Descriptivos

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
ae31pc	110	3	6	5,53	,854
ae14pc	110	2	6	5,40	,940
ae9pc	110	1	6	5,11	1,103
ae17pc	110	1	6	4,95	1,316
ae34pc	110	1	6	4,94	1,301
ae16pc	110	1	6	4,92	1,213
ae1pc	110	1	6	4,72	1,300
N válido (según lista)	110				

Descriptivos

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
ae7as	110	2	6	5,12	1,073
ae19as	110	1	6	5,10	1,133
ae12as	110	1	6	5,08	1,126
ae6as	110	1	6	4,96	1,306
ae23as	110	1	6	4,71	1,523
N válido (según lista)	110				

Descriptivos

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
ae15it	110	3	6	5,59	,782
ae25it	110	2	6	5,54	,864
ae18it	110	2	6	5,51	,865
ae29it	110	2	6	5,45	,884
ae28it	110	3	6	5,30	,873
ae21it	110	1	6	5,10	1,066
N válido (según lista)	110				

Descriptivos

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
ae32m	110	1	6	4,92	1,142
ae35m	110	1	6	4,92	1,376
ae26m	110	1	6	4,84	1,365
ae10m	110	1	6	4,78	1,371
ae24m	110	1	6	4,76	1,354
ae27m	110	1	6	4,67	1,335
ae8m	110	1	6	4,55	1,469
ae4m	110	1	6	4,52	1,525
ae33m	110	1	6	4,24	1,508
ae30m	110	1	6	4,16	1,553
N válido (según lista)	110				

ANEXA D

VERIFICAREA IPOTEZELOR

VERIFICAREA IPOTEZEI H1

Prueba T

Estadísticos de grupo

	StatFam_rec	N	Media	Desviación típ.	Error típ. de la media
autoestima	structural	89	33,1573	3,39083	,35943
	monoparental	21	27,7619	5,14689	1,12314

Prueba de muestras independientes

	Prueba de Levene para la igualdad de varianzas		Prueba T para la igualdad de medias							
	F	Sig.	t	gl	Sig. (bilateral)	Diferencia de medias	Error típ. de la diferencia	95% Intervalo de confianza para la diferencia		
								Inferior	Superior	
Se han asumido varianzas iguales	6,451	,013	5,886	108	,000	5,39540	,91657	3,57859	7,21220	
No se han asumido varianzas iguales			4,575	24,248	,000	5,39540	1,17925	2,96286	7,82794	

VERIFICAREA IPOTEZEI H2

Prueba T

Estadísticos de grupo

	StatFam_rec	N	Media	Desviación típ.	Error típ. de la media
afs	structural	89	4,9949	,72998	,07738
	monoparental	21	4,8054	,89446	,19519
autoperc_acad	structural	89	4,9390	,84485	,08955
	monoparental	21	4,6463	1,07344	,23424
atitudinea_pc	structural	89	5,0867	,81800	,08671
	monoparental	21	5,0544	,96307	,21016
atitudinea_scoala	structural	89	5,0202	,97842	,10371
	monoparental	21	4,8857	1,13061	,24672
importan_at	structural	89	5,4307	,62402	,06615
	monoparental	21	5,3413	,70213	,15322
motivatorr	structural	89	4,6955	1,00769	,10681
	monoparental	21	4,3810	1,40486	,30656

Prueba de muestras independientes

	Prueba de Levene para la igualdad de varianzas	Prueba T para la igualdad de medias								
		F	Sig.	t	gl	Sig. (bilateral)	Diferencia de medias	Error típ. de la diferencia	95% Intervalo de confianza para la diferencia	
									Inferior	Superior
afs	Se han asumido varianzas iguales	3,166	,078	1,023	108	,309	,18942	,18513	-,17754	,55639
	No se han asumido varianzas iguales			,902	26,631	,375	,18942	,20996	-,24167	,62051

autoperc_aca	Se han asumido	2,247	,137	1,353	108	,179	,29275	,21631	-,13601	,72150
	varianzas iguales									
d	No se han			1,167	26,147	,254	,29275	,25078	-,22260	,80809
	asumido									
atitudinea_pc	Se han asumido	,221	,639	,157	108	,876	,03226	,20542	-,37492	,43943
	varianzas iguales									
atitudinea_sc	No se han			,142	27,209	,888	,03226	,22734	-,43405	,49856
	asumido									
oala	Se han asumido	1,533	,218	,550	108	,584	,13451	,24462	-,35038	,61940
	varianzas iguales									
importan_at	No se han			,503	27,498	,619	,13451	,26763	-,41416	,68318
	asumido									
motivator	Se han asumido	,069	,793	,577	108	,565	,08944	,15507	-,21794	,39682
	varianzas iguales									
r	No se han			,536	27,929	,596	,08944	,16689	-,25245	,43133
	asumido									
r	Se han asumido	6,748	,011	1,187	108	,238	,31455	,26497	-,21065	,83976
	varianzas iguales									
r	No se han			,969	25,067	,342	,31455	,32464	-,35397	,98307
	asumido									
r	Se han asumido									
	varianzas iguales									

VERIFICAREA IPOTEZEI H3

Correlaciones

		Correlaciones						
		autoestima	afs	autoperc _acad	atitudinea _pc	atitudinea _scoala	importan_ at	motivati _autorr
autoestima	Correlación de Pearson	1	,482**	,495**	,323**	,350**	,387**	,424**
	Sig. (bilateral)		,000	,000	,001	,000	,000	,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
afs	Correlación de Pearson	,482**	1	,837**	,767**	,763**	,816**	,913**
	Sig. (bilateral)	,000		,000	,000	,000	,000	,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
autoperc_ac ad	Correlación de Pearson	,495**	,837**	1	,449**	,442**	,690**	,785**
	Sig. (bilateral)	,000	,000		,000	,000	,000	,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
atitudinea_p c	Correlación de Pearson	,323**	,767**	,449**	1	,834**	,513**	,515**
	Sig. (bilateral)	,001	,000	,000		,000	,000	,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
atitudinea_s coala	Correlación de Pearson	,350**	,763**	,442**	,834**	1	,498**	,528**
	Sig. (bilateral)	,000	,000	,000	,000		,000	,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
importan_at	Correlación de Pearson	,387**	,816**	,690**	,513**	,498**	1	,741**
	Sig. (bilateral)	,000	,000	,000	,000	,000		,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
motivati _autorr	Correlación de Pearson	,424**	,913**	,785**	,515**	,528**	,741**	1
	Sig. (bilateral)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	110	110	110	110	110	110	110

** . La correlación es significativa al nivel 0,01 (bilateral).

ANEXA E

ALTE ANALIZE ȘI OBSERVAȚII

STIMA DE SINE ÎN RAPORT CU SEXUL

Prueba T

Estadísticos de grupo

	SEX	N	Media	Desviación típ.	Error típ. de la media
autoestima	M	36	31,6944	4,38712	,73119
	F	74	32,3378	4,30443	,50038

Prueba de muestras independientes

	Prueba de Levene para la igualdad de varianzas	Prueba T para la igualdad de medias								
		F	Sig.	t	gl	Sig. (bilateral)	Diferencia de medias	Error típ. de la diferencia	95% Intervalo de confianza para la diferencia	
									Inferior	Superior
Se han asumido varianzas iguales	,299	,586	-,731	108	,466	-,64339	,88015	-2,38801	1,10122	
No se han asumido varianzas iguales			-,726	68,279	,470	-,64339	,88601	-2,41127	1,12448	

ATITUDINEA FAȚĂ DE ȘCOALĂ ÎN RAPORT CU SEXUL

Prueba T

Estadísticos de grupo

	SEX	N	Media	Desviación típ.	Error típ. de la media
autoperc_acad	M	36	4,5516	,91833	,15305
	F	74	5,0444	,84331	,09803
atitudinea_pc	M	36	4,8056	,93656	,15609
	F	74	5,2143	,76484	,08891
atitudinea_scoala	M	36	4,6111	1,11606	,18601
	F	74	5,1811	,89637	,10420
importan_at	M	36	5,1620	,74587	,12431
	F	74	5,5360	,54148	,06295
motivat_autorr	M	36	4,2083	1,27825	,21304
	F	74	4,8432	,93312	,10847
afs	M	36	4,6175	,82679	,13780
	F	74	5,1247	,67587	,07857

Prueba de muestras independientes

	Prueba de Levene para la igualdad de varianzas		Prueba T para la igualdad de medias						
	F	Sig.	t	gl	Sig. (bilateral)	Diferencia de medias	Error típ. de la diferencia	95% Intervalo de confianza para la diferencia	
								Inferior	Superior

	Se han asumido varianzas iguales	,138	,711	-2,793	108	,006	-,49281	,17645	-,84256	-,14307
autoperc	No se han asumido varianzas iguales			-2,711	64,411	,009	-,49281	,18176	-,85587	-,12975
_acad	Se han asumido varianzas iguales	1,014	,316	-2,440	108	,016	-,40873	,16752	-,74079	-,07667
atitudine	No se han asumido varianzas iguales			-2,275	58,446	,027	-,40873	,17964	-,76826	-,04920
a_pc	Se han asumido varianzas iguales	2,018	,158	-2,883	108	,005	-,56997	,19772	-,96188	-,17806
atitudine	No se han asumido varianzas iguales			-2,673	57,690	,010	-,56997	,21321	-,99680	-,14314
a_scoal	Se han asumido varianzas iguales	6,245	,014	-2,992	108	,003	-,37400	,12501	-,62179	-,12621
a	No se han asumido varianzas iguales			-2,684	53,560	,010	-,37400	,13934	-,65341	-,09459
importan	Se han asumido varianzas iguales	8,725	,004	-2,955	108	,004	-,63491	,21486	-1,06080	-,20902
_at	No se han asumido varianzas iguales			-2,656	53,767	,010	-,63491	,23907	-1,11426	-,15556
motivat_										
autorr										

afs	Se han asumido varianzas iguales	2,396	,125	-3,428	108	,001	-,50725	,14797	-,80056	-,21394
	No se han asumido varianzas iguales			-3,198	58,492	,002	-,50725	,15862	-,82471	-,18979

STIMA DE SINE ÎN RAPORT CU VÂRSTA

Correlaciones

		VÂRSTA	autoestima
VÂRSTA	Correlación de Pearson	1	-,318**
	Sig. (bilateral)		,001
	N	110	110
autoestima	Correlación de Pearson	-,318**	1
	Sig. (bilateral)	,001	
	N	110	110

** La correlación es significativa al nivel 0,01 (bilateral).

ATITUDINEA FAȚĂ DE ȘCOALĂ ÎN RAPORT CU VÂRSTA

Correlaciones

		Correlaciones						
		VÂRSTA	autoperc _acad	atitudinea _pc	atitudinea _scoala	importan _at	motivat_ autorr	afs
VÂRSTA	Correlación de Pearson	1	-,362**	-,398**	-,419**	-,376**	-,410**	-,473**
	Sig. (bilateral)		,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
autoperc_ acad	Correlación de Pearson	-,362**	1	,449**	,442**	,690**	,785**	,837**
	Sig. (bilateral)	,000		,000	,000	,000	,000	,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
atitudinea _pc	Correlación de Pearson	-,398**	,449**	1	,834**	,513**	,515**	,767**
	Sig. (bilateral)	,000	,000		,000	,000	,000	,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
atitudinea _scoala	Correlación de Pearson	-,419**	,442**	,834**	1	,498**	,528**	,763**
	Sig. (bilateral)	,000	,000	,000		,000	,000	,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
importan_ at	Correlación de Pearson	-,376**	,690**	,513**	,498**	1	,741**	,816**
	Sig. (bilateral)	,000	,000	,000	,000		,000	,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
motivat_a utorr	Correlación de Pearson	-,410**	,785**	,515**	,528**	,741**	1	,913**
	Sig. (bilateral)	,000	,000	,000	,000	,000		,000
	N	110	110	110	110	110	110	110
afs	Correlación de Pearson	-,473**	,837**	,767**	,763**	,816**	,913**	1
	Sig. (bilateral)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	110	110	110	110	110	110	110

** . La correlación es significativa al nivel 0,01 (bilateral).

REFERINȚE

- Abrudan, C. (2016). *Stilurile parentale și atitudinea adolescenților față de școală* (Teză de maestrerie). Universidad de Morelos, Morelos, México.
- Abu-Hilal, M. M. (2000). A structural model of attitudes towards school subjects, academic aspiration and achievement. *Educational Psychology*, 20(1), 75-84. doi:10.1080/014434100110399
- Akinbobola, A. O. (2009). Enhancing students' attitude towards Nigerian senior secondary school physics through the use of cooperative, competitive and individualistic learning strategies. *Australian Journal of Teacher Education*, 34(1), 1-9. doi:10.14221/ajte.2009v34n1.1
- Alberdi, A. (1988). Las mujeres viudas y las familias monoparentales. În J. Iglesias de Ussel (Coord.), *Las familias monoparentales: seminario hispano-francés* (pp. 99-108). Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales/Instituto de la Mujer.
- Amato, P. R. și Sobolewski, J. M. (2001). The effects of divorce and marital discord on adults children's psychological well-being. *American Sociological Review*, 66(6), 900-921. doi:10.2307/3088878
- Anderson, M. și Hughes, H. M. (1989). Parenting attitudes and self-esteem of young children. *Journal of Genetic Psychology*, 150(4), 463-465. doi:10.1080/00221325.1989.9914615
- Aziz, S. și Zickar, M. J. (2006). A cluster analysis investigation of workaholicism as a syndrome. *Journal of Occupational Health Psychology*, 11(1), 52-62. doi:10.1037/1076-8998.11.1.52
- Bachman, J. B. (1970). *Youth in transition: The impact of family background and intelligence on tenth grade boys*. Ann Arbor, MI: Survey Research Center, Institute for Social Research.
- Bagley, C., Bertrand, și L. Bolitho, F. (2007). Norms and construct validity of the Rosenberg Self-Esteem Scale in Canadian high school populations: Implications for counselling. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy*, 31(1), 82-92.
- Beane, A. și Lipka, R. P. (1980). *Self-esteem: The puzzle of low self-regard*, New York: Plen.
- Băran-Pescaru, A. (2004). *Familia azi: o perspectivă sociopedagogică*. București: Aramis.

- Biblarz, T. J., Raftery, A. E. și Bucur, A. (1997). Family structure and social mobility. *Social Forces*, 75(4), 1319-1341. doi:10.1037/2580673
- Block, J. (1985 octombrie). *Some relationships regarding the emanating from the Block and Block longitudinal study*. Documentul prezentat de către SSRC Conference, Palo Alto, CA.
- Branden, N. (2009). *Cómo mejorar su autoestima*. México: Paidós.
- Branden, N. (2011). *El poder de la autoestima*. Barcelona: Paidós.
- Brown, J. D. și Dutton, K. A., (1993). Self-esteem, mood, and self-evaluation: changes in mood and the way see you. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 421-430. doi:10.1037/0022-33514.643.3.421
- Brown, J. D., Dutton, K. A. și Cook, K. E. (2001). From the top down: Self-esteem and self-evaluation. *Cognition and Emotion*, 15(5), 615-631. doi:10.1080/02699930143000004
- Browne, K. D., Cartana, C., Momeu, L., Păunescu, G., Petre, N. și Tokay, R. (2002). *Copilul abuzat și neglijat în familie studiu național 2000*. București: ANPCA, OMS, Banca Mondială.
- Bush, K. R., Supple, A. J. și Lash, S. B. (2004). Mexican adolescents' perceptions of parental behaviors and authority as predictors of their self-esteem and sense of familism. *Marriage and Family Review*, 36(2), 35-42. doi:10.1300/5002v36n01_03
- Carroll, J. J. și Robinson, B. E. (2000). Depression and parentification among adults as related to parental workaholism and alcoholism. *The Family Journal*, 8, 33-41. doi:1101177/1066480700084005
- Carson, B. (2013). *Mâini înzestrate*. București: Viață și Sănătate.
- Cherlin, A. J., Chase-Lansdale, P. L. și McRae, C. (1998). Effects of parental divorce on mental health throughout the life course. *American Sociological Review*, 63, 239-249. doi:10.2307/2657325.
- Coban, B., Karademir, T., Acak, M. și Devecioglu, S. (2010). Emotional intelligence of student who are sitting a special-ability examination. *Social Behavior and Personality*, 38(8), 1123-1134. doi:10.2224/sbp.2010.38.8.1123
- Commission of the European Communities. (1989). *Lone parent families in the European Community: Final report*. London: Family Policy Studies Center.
- Crandall, R. (1973), The measurement of self esteem and related construct. În J. P. Robinson și P. R. Shaver (Eds.), *Measures of social psychological attitudes* (pp. 45-118). Ann Arbor, MI: Institute for Social Research.

- Crocker, J. și Wolfe, C. T. (2001). Contingencies of self-worth. *Psychological Review*, 108, 593-623. doi:10.1037/0033-295X.108.3.593
- Curry, N. E. și Johnson, C.N. (1990). La investigación de la stima en España. *Ansiedad y Estrés*, 12(2-3), 139-153.
- Dagneu, A. (2017). The relationship between students' attitudes towards school, values of education, achievement motivation and academic achievement in Gondar secondary schools, Ethiopia. *Research in Pedagogy*, 7(1), 30–42. doi:10.17810/2015.46
- Davis, T. L., Kerr, B. A. și Robinson Kurpius, S. E. (2003). Meaning, purpose, and religiosity in at- risk youth: The relationship between anxiety and spirituality. *Journal of Psychology and Theology*, 31(4), 356-365. doi:10.1177/009164710303100406
- Deutsch, F. M., Servis, L. J. și Payne, J. D. (2001). Paternal participation in child care and its effects on children's self-esteem and attitudes toward gender roles. *Journal of Family Issues*, 22(8), 1000-1024. doi:10.1177/0192551301022008003
- Domínguez de la Rosa, L. și Montalbán Peregrín, F. M. (2012). Líneas emergentes de investigación en las prácticas de trabajo social: La homoparentalidad. *Portularia: Revista de Trabajo Social*, 12, 169-177.
- Eguiluz, L. (2012). *Dinámica de la familia: un enfoque psicológico sistémico*. México: Pax México.
- Estévez, E., Jiménez, T. I. și Moreno, D. (2018). Aggressive behavior in adolescence as a predictor of personal, family, and school adjustment problems. *Psicothema*, 30(1), 66-73. <https://doi.org/10.7334/psicothema2016.294>
- Farooq, M. S. și Shah, S. Z. U. (2008). Students attitude towards mathematics. *Pakistan Economic and Social Review*, 46(1), 75-83.
- Fernández-Berrocal, P. și Extremera, N. (2006). La investigación de la inteligencia emocional en España. *Ansiedad y Estrés*, 12(2-3), 139-153.
- Fernández Cordón, J. A. și Tobío Soler, C. (1999). *Las familias monoparentales en España*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Flanders, N. A., Morrison, B. M. și Brode, E. L. (1968). Changes in pupil attitudes during the school year. *Journal of Educational Psychology*, 59(5), 334-338. doi:10.1037/h0026222
- García, N., Cermeño, F. y Fernández, M.T. (1991). *La tutoría en las enseñanzas medias*. Madrid: Publicaciones ICCE.

- García, A. J. și Troyano, Y. (2013). Percepción de autoestima en personas mayores que realizan o no actividad física-deportiva. *Escritos de Psicología*, 6(2), 35-41.
- Gecas, V. și Schwalbe, M. L. (1986). Parental behavior and adolescent self-esteem. *Journal of Marriage and Family*, 48(1), 37-46. doi:10.2307/352226
- Gilman, S. E., Kawachi, I., Fitzmaurice, G. M. și Buka, S. L. (2003). Family disruption in childhood and risk of adult depression. *American Journal of Psychiatry*, 160, 939-946. doi:10.1176/appi.ajp.160.5.939
- González, M. M., López, F. și Serantes, A. (2011). Familias homoparentales en España tras el cambio legislativo. *Revista Publicando*, 3(7), 69-89.
- Guttman, J. (1993). *Divorce in a psychosocial perspective: Theory and research*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Hartman, L. R., Magalhaes, L. și Mandich, A. (2011). What does parental divorce or marital separation mean for adolescents? A scoping review of North American literature. *Journal of Divorce and Remarriage*, 52(7), 1-28. doi:10.1080/10502556.2011.609432
- Hoyle, R. H., Kemis, M. K. Leary, M. R. și Baldwin, M. W. (1999), *Selfhood, identity, esteem, regulation*. Boulder, CO: Westview Press.
- Holfve-Sabel, M. A. (2006). A comparison of student attitudes towards school, teachers and peers in Swedish comprehensive schools now and 35 years ago. *Educational Research*, 48(1), 55-75. doi:10.1080/00131880500498446
- Iglesias de Ussel, J. (1994, octombrie). *Las familias monoparentales en España: problemas de definición y alcance*, Document prezentat în Simposium Internațional sobre la figura del padre en las familias de las sociedades desarrolladas, Las Palmas de Gran Canaria, España.
- James, W. (1950). *The principles of psychological research*. New York: Dover Publications.
- Johnson, M. și Patching, G. R. (2013). Self-esteem dynamics regulate the effects of feedback on ambition. *Individual Differences Research*, 11(2), 44-58.
- Kelly, J. B. (2000). Children's adjustment in conflicted marriage and divorce: A decade review of research. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39(8), 963-973. doi:10.1097/00004583-200008000-00007
- Kutlu, N., Gökdere, M. și Akkanat, Ç. (2015 februarie). Gifted children's parent's involvement level and their attitude towards regular school. Document prezentat în Multidisciplinary Academic. *Conference an Education*, Praga, Republica Cehă.

- Krüger, N., Formichella, M. M. și Lekuona, A. (2015). Más allá de los logros cognitivos: la actitud hacia la escuela y sus determinantes en España según PISA 2009. *Revista de Educación*, 367, 10–35. doi:10.104438/1988-592X-RE-2015-367-281
- Lehaci, C. F. (2012). *Stima de sine a părinților și dependența de muncă a copiilor lor* (Teză de maestrie). Universidad de Montemorelos, Montemorelos, México.
- Loeb, R. L., Horst, L. și Horton, P. J. (1980). Family interaction patterns associated with self-esteem in preadolescent girls and boys. *Merrill-Palmer Quarterly*, 26, 205-217.
- Litovsky, V. G. și Dusek, J. B. (1985). Perceptions of child rearing and self-concept development during the early adolescent years. *Journal of Youth and Adolescence*, 14(5), 373-378. doi:10.1007/BF02138833
- Maccoby, E. E. și Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. În P. H. Mussen și E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of child psychology, 4: Socialization, personality, and social development* (pp. 1-101). New York: Wiley.
- Martinez-Ferrer, B., Murgui-Pérez, S., Musitu-Ochoa, G., și Monreal-Gimeno, M. C. (2008). El rol del apoyo parental, las actitudes hacia la escuela y la autoestima en la violencia escolar en adolescentes. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 8(3), 679–692.
- McCoach, D. B. (2002). A validation study of the School Attitude Assessment Survey. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 35(2), 66-77. doi:10.1037/t03399-000
- McLanahan, S. și Percheski, C. (2008). Family structure and the reproduction of inequalities. *Annual Review of Sociology*, 34(1), 257–276. doi:10.1146/annurev.soc.34.040507.134549
- Meler, I. B. (2008). Las familias. *Subjetividad y Procesos Cognitivos*, 12(1), 158-188.
- Miñano Pérez, P., Castejón, J. L. și Gilar-Corbi, R. (2014). Psychometric properties of the Spanish adaptation of the School Attitude Assessment Survey-Revised. *Psicothema*, 26(3), 423-430. doi:10.7334/psicothema2013.186
- Mombourquette, C. P. (2007). *A study of the relationship between the type of parent involvement and high school student engagement, academic achievement, attendance and attitude toward school* (Teză de doctorat). De la baza de date ProQuest Dissertations on Theses. (UMI No 3258727)
- Naciones Unidas. (1994): Familias: tipos y funciones. În *Materiales de Trabajo, Infancia y Familia*, n°12 (pp. 15). Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales/Centro de Estudios del Menor.

- Park, S. Y., Cha, S. B., Lim, K. și Jung, S. H. (2014). The relationship between university student learning outcomes and participation in social network services, social acceptance and attitude towards school life. *British Journal of Educational Technology*, 45(1), 97–111. doi:10.1111/bjet.12013
- Parker, S. J. și Benson, J. M. (2004). Parent-adolescent relations and adolescent functioning Self-esteem, substance abuse, and delinquency. *Adolescence*, 39(155), 59-530.
- Pelcaru, M. A. (2007). *Tipul familiei și comportamentul deviant juvenil* (Teză de maestrie). Universitatea București, România.
- Peterson, G. W., Cobas, J. A, Bush, K. R, Supple, A. și Wilson, S. M. (2004). Parent-youth relationships and the self-esteem of chinese adolescents: Collectivism versus individualism. *Marriage and Family Review*, 36, 173-180. doi:10.1300/J002v36n03:09o
- Popa, D. (2011). *Climatul familial și atitudinea față de școală a elevilor de nivel liceal* (Teză de măestrie). Universidad de Morelos, Morelos, México.
- Porter, G. (2001). Workaholic tendencies and the high potential for stress among co-workers. *International Journal of Stress Management*, 8(2), 147-164. doi:10.1023/A:1009581330960
- Ramos, M. G. (2004). Valores y autoestima: conociéndose a sí mismo en un mundo de otro. *Revista Educación en Valores*, 1(1). Recuperado de <http://servicio.bc.uc.edu.ve/multidisciplinarias/educacion-en-valores/a1n1/1-1-2.pdf>
- Roco, M. (2011). *Creativitatea și inteligența emoțională*. București: Polirom.
- Rodriguez-Izquierdo, R. M. (2015). Estudio de las actitudes hacia la escuela y de las expectativas educativas de los estudiantes de origen inmigrante. *Archivos Analíticos de Políticas Educativas*, 23(1), 1-22.
- Rousseau, J. J. (1973). *Emile sau despre educație*, București: Didactică și Pedagogică.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sa'di, I. (2001). An Attitudes to School scale for primary school children. *Research in Education*, 66(1), 65-75. doi:10.7227/RIE.66.6
- Salmela-Aro, K., Kiuru, N., Pietikäinen, M. și Jokela, J. (2008). Does school matter? The role of school context in adolescents' school-related burnout. *European Psychologist*, 13(1), 12-23. doi:10.1027/1016-9040.13.1.12

- Sánchez Ramos, J. M. (2011). *Un recurso de integración social para los niños as adolescentes y familias en situaciones de riesgo: Loa centros de dia de atención a menores* (Teză de Doctorat). Universidad de Granada, Granada, España.
- Sarrato, C. S. (2012). *Factores psicosociales en el riesgo de fracaso escolar: el contexto social en el rendimiento académico* (Teză de doctorat). Universidad de Castilla-La Mancha, Castilla-La Mancha, España.
- Sartaj, B. și Aslam, N. (2010). Role of authoritative and authoritarian parenting in home, health and emotional adjustment. *Journal of Behavioural Sciences*, 20(1), 47-66.
- Schlesinger, B. (1985). *The one-parent family in the 1980's. Perspectives and annotated bibliography 1978-1984*. Toronto: Toronto University Press.
- Schutte, N. S., Malouff, J.M., Bobik, C, Coston, T. D., Greeson, C., Jedlicka, C., . . . Wendorf, G. (2001). Emotional intelligence and interpersonal relations. *The Journal of Social Psychology*, 141(4), 523-536. doi:10.1080/0022450109600569
- Snir, R. și Harpaz, I. (2004). Atitudinal and demographic antecedents of adolescents. *Journal of Organizational Change Management*, 17(5), 520-536. doi:10.1108/09534810410554524
- Snir, R. și Harpaz, I. (2009). Cross-cultural differences concering heavy work investiment. *Cross-Cultural Research*, 43(4), 309-319. doi: 10.1177/1069397109336988
- Stanculescu, E. (2015). *Managementul stresului în mediul educațional, ediția a II-a*, București: Editura Universitară.
- Taylor, W. J. (1998). Gifted adolescents and the balanced family concept. *Info*, 1(1), 5-26.
- Thompson, E. și Gongla, P. (1983). The single-parent families: in the mainstream of American society. În E. D. Macklin și H. R. Rubin (Eds.), *Contemporary families and alternative life-styles: Handbook of research and theory*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Wagmiller, R. L., Gershoff, E., Veliz, P. și Clements, M. (2010). Does children's academic achievement improve when single mothers marry? *Sociology of Education*, 83(3), 201-226. doi:10.1177/0038040710375686
- White, E. G. (2005). *Educație*. București: Viață și Sănătate.
- White, E. (1997). *Sfaturi pentru părinți, educatori și profesori*. București: Viață și Sănătate.
- White, E. (2010). *Căminul adventist*. București: Viață și Sănătate.

Wolfe, C. și Crocker, J. (2003). What does the self want? Contingencies of self-worth and goals. În S. J. Spencer, S. Fein, M. P. Zanna și J. M. Olson (Eds.), *Motivated social perception: The Ninth Ontario Symposium* (Vol. 9, pp. 147-170). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.